

LÆRERVEJLEDNING

basis

METTE HØJBERG

dansk som andetsprog

Indhold

Lærervejledning til <i>Basis</i> - grundbogen.....	5
Læsekursus.....	6
Læsekursets mål.....	6
Genrelæsning.....	11
Tekster.....	11
Mål for genrelæsning.....	11
Forløb.....	11
Skriftelige opgaver.....	11
Temaer.....	11
Generelt.....	12
Noveller.....	12
Tømreren.....	12
Tyvetøs.....	13
En efterårsdag i Danmark.....	14
Artikler.....	16
Mor står bag hver tredje voldshandling.....	16
Billig frysepizza forrest i sløjt felt.....	17
Eventyr.....	18
De hullede sko.....	19
Den lille pige med svovlstikkerne.....	20
Lyrik.....	22
Om lidt.....	22
Kærlighed og krig.....	22
Mette og hendes far.....	23
Skrivekursus.....	25
Rettelser.....	25
Skriftlig præsentation.....	25
Brev.....	25
Personkarakteristik.....	25
Referat.....	26
Indlæg.....	26
Eventyr.....	27

Klage.....	27
Læserbrev.....	27
Bograpport.....	27
Lærervejledning til <i>Basis</i> - ordklassehæftet.....	29
Ordbogsopslag og markeringer.....	29
Substantiver.....	29
Verber.....	33
Adjektiver.....	37
Skemaer og kopiark til <i>Basis</i> , grundbogen.....	42
Opgave 1 på side 48, grundbogen.....	42
Opgave 1 på side 65, grundbogen.....	43
Opgave 2 på side 84, grundbogen.....	44
Opgave 1 side 87, grundbogen.....	45
Opgave 5 på side 104, grundbogen.....	49
Opgave 1 på side 108, grundbogen.....	52
Opgave 1 side 111, grundbogen.....	53
Opgave 2 side 123.....	54
Opgave 1 på side 136, grundbogen.....	55
Opgave 2 på side 140.....	56
Opgave 4 på side 153 i Grundbogen. Skriv et læserbrev.....	57
Skemaer og kopiark til <i>Basis</i> , ordklassehæftet.....	58
Opgave 2 på side 6, Ordklassehæftet.....	59
Opgave 1 på side 8, Ordklassehæftet.....	62
Opgave 2 på side 8, Ordklassehæftet.....	63
Opgave 1 på side 9, Ordklassehæftet.....	64
Opgave 1 på side 45, Ordklassehæftet.....	65
Opgave 2 på s. 51, Ordklassehæftet.....	66
Opgave 1 på side 54, Ordklassehæftet.....	67
Opgave 3 på side 61 og 62, Ordklassehæftet.....	68
Opgaver til gruppedannelse.....	70
Gruppedannelse [op til 4 personer].....	70
Gruppedannelse [op til 6 personer].....	71
Gruppedannelse [2 til 4 personer].....	72
Ordsprog og talemåder.....	73
Supplerende spil og opgaver.....	75

Isbryder.....	75
Memory-spil med bogstavet G.....	78
Memory-spil med bogstavet G.....	80
Hukommelsestræning.....	81
Hukommelsestræning.....	83
Facit til <i>Basis</i> , grundbogen.....	85
Læsekursus.....	85
Genrelæsning.....	88
Facit til <i>Basis</i> , ordklassehæftet.....	92
Substantiver.....	92
Verber.....	101
Adjektiver.....	109

Lærervejledning til *Basis* - grundbogen

I lærervejledningen findes facitark til udvalgte opgaver fra grundbogen. Mange opgaver lægger op til fælles snak og gennemgang, og der vil derfor ikke være facitark til disse opgaver. Kursisterne skal ikke skrive i grundbogen, men besvare opgaverne i deres hæfter eller mapper.

Til nogle opgaver skal kursisterne bruge kopier af fx skemaer til at bøje ord i. Det er markeret med **gult**. Skemaerne kan findes i kapitlet *Skemaer og kopiark til Basis, grundbogen*.

Sidst i lærervejledningen findes facitark til bogens opgaver.

Læsekursus

Læsekursets mål

- At gøre kursisterne bevidste om læseformål, læsevaner og læseteknikker.
- At give kursisterne ideer til, hvordan de kan træne læsning selv.
- At få kursisterne til at tage ansvar og træne læsning uden for skoletid.

Læsekurset bør startes tidligt i forløbet, evt. sideløbende med hæftet om ordklasserne. Nogle af opgaverne kan evt. gemmes til genrelæsning, fx kan læsning af MetroXpress/Ligetil bruges som start på læsning af avisartikler.

Kurset starter med en øvelse i at blive bevidst om læseformål og at vælge sin læseteknik. Derefter en startopgave, hvor selve teksten sætter fokus på læsning. Begreberne 'overskrift', 'billedtekst', 'manchet' og 'citat' introduceres her. Læreren kan vise og forklare, hvad de betyder og fortælle kursisterne, at de vil lære mere om det, når de skal læse avisartikler.

Spørgsmålene om kursisters læsevaner er tænkt til at skabe bevidsthed hos den enkelte kursist om, hvad, hvordan og hvor meget de læser.

Opgaverne er lavet, så de imødekommer de typiske problemer, som andetsproglæsere har. Mange af kursisterne på dsa basis er ikke særligt læsevante, og de fleste af dem har uhensigtsmæssige læsevaner- og strategier. Det er derfor meget vigtigt at instruere dem grundigt i, hvordan de skal løse opgaverne, da de ellers ofte vil benytte sig af uhensigtsmæssige strategier. En instruktion kan eksempelvis gå ud på, hvornår det er hensigtsmæssigt at bruge ordbog, og i særdeleshed, hvornår det ikke er.

Det er en god ide, at italesætte forskellen på læseundervisning og læsetræning for at få kursisterne til at indse, at læsekurset kun er en guide, og at ansvaret for den egentlige læsetræning ligger hos dem selv uden for skoletiden.

Man kan med fordel lave en "læsekonkurrence" for at få kursisterne i gang med at læse. Kursisters navne står på store månedsplancher i lokalet, og de skal skrive på, hvor mange sider de når at læse i løbet af en måned. Som lærer er man nødt til at se stort på, at nogle læser lette tekster, og nogle læser lidt sværere tekster; det handler udelukkende om at komme i gang og holde gryden i kog. Ved udgangen af hver måned kåres "Månedens læser" (den person, som har læst flest sider), og vedkommende får evt. en lille æske chokolade.

Start med en snak på holdet om læsning. Hvad skal man kunne for at blive en god læser? Bed dem skrive alfabetet og sætte streg under vokalerne. Gennemgå de første sider sammen.

Side 13, Opgave 1. Skanne og Skimme

Facit:

- Spørgsmål 3: Der står 'at' 6 gange i spalte 1 og 2
- Spørgsmål 4: Der står 'det' 7 gange i spalte 2, 3 og 4

Side 14, Opgave 1. Huller i teksten

Andetsproglæsere har tit svært ved at forstå sammenhængen i en tekst, fordi de ikke er gode til at 'læse mellem linjerne'. Denne opgave sætter fokus på 'hullerne' i en tekst. Der kan til nogle af opgaverne være flere forskellige muligheder, fx i nr. 3, hvor hun enten har glemt sin paraply, eller også har vejrudsigten været forkert. Det er vigtigt at opmuntre kursisterne til at gætte og diskutere indbyrdes. Det vigtige er, at 'hullet' skal danne bro mellem sætningerne før og efter.

Side 17, Opgave 1. Læsning og øjenbevægelser

Denne opgave er tænkt til at gøre kursisterne bevidste om, hvordan de læser en tekst. Mange basis-kursister læser langsomt, fordi de hele tiden søger tilbage i teksten.

Først skal kursisterne sidde over for hinanden 2 og 2, læse stille på skift og holde øje med hinandens øjenbevægelser under læsning. Bagefter snakker holdet sammen om, hvilke iagttagelser kursisterne har gjort om hinandens øjenbevægelser. Læreren kan evt. tegne nogle modeller på tavlen, hvor man kan se forskellige bud på øjenbevægelser. Der vil altid være nogen, hvis øjne hopper tilbage i teksten eller stopper hyppigt op, og det er en god anledning til at snakke om, hvorfor de gør det, og hvad det betyder for ens læsehastighed.

Side 17, Opgave 2. Læsning med fartkort

Et fartkort er et stykke papir eller eventuelt et stykke farvet karton, som kursisterne kan have i deres mapper. Kortet holdes over teksten fra oven og skubbes nedad i takt med læsningen. På den måde kan læserens øjne ikke hoppe tilbage i teksten. Man kan træne hastigheden ved at prøve at skubbe kortet nedad lidt hurtigere, end man normalt ville læse.

Træningsøvelsen går ud på at læse to minutter i eget tempo, 8 minutter, hvor man presser sig selv en lille smule, 2 minutter i eget tempo osv. Undervejs skal kursisterne sætte mærker i teksten efter de 2 og 8 minutter. Det er en god idé, hvis læreren skriver opskriften på tavlen:

- Læs 2 minutter i dit eget tempo.
- Stop og sæt mærke i teksten.
- Læs 8 minutter med lidt pres på.
- Stop og sæt mærke i teksten.
- Fortsæt med 2 minutter i eget tempo og 8 minutter med pres på.
- Sæt mærke efter hver læseperiode.

De fleste, selv svage læsere, vil opleve, at de bliver hurtigere til at læse i 2-minutters intervallerne.

Det er meget vigtigt, at denne øvelse udføres med tekster, som kursisterne kan forstå. Sørg for, at kursisterne har en let frilæsningsbog eller hav kopier parat af lette tekster. Mind dem om at gøre det hyppigt derhjemme.

Side 18, Opgave 1. Det gode svar

Rigtig mange dsa-kursister bruger en 'kopi-strategi', når de skal besvare læseforståelsesspørgsmål. Derved kommer de ofte til at give sprogligt forkerte svar, og det er desuden ikke altid, at de i virkeligheden har forstået teksten ordentligt. Denne opgave er tænkt til at sætte fokus på det u hensigtsmæssige i det og træne, hvordan man kan lave korte og korrekte svar. Læreren kan hen ad vejen lave flere opgaver af samme slags efter behov.

Læreren kan instruere sådan:

- Fortæl en lille historie, fx: "Hr. Hansen gik ud for at handle. Han købte æbler, pærer, bananer, kirsebær og jordbær." Hvad købte hr. Hansen? Svar: "Frukt."

Side 19, Opgave 2. Forstå information

På Københavns VUC har man et sms-system, hvor der kan sendes sms-beskeder ud til et helt hold i tilfælde af fx aflysning af timer, lokaleændringer osv. Det går ofte galt på basis-hold, fordi kursisterne dels ikke læser hele beskeden, men kun starten/dele af den, dels fordi mange ikke kan læse og forstå tegn som fx "Kl. 10 - 12". Denne

opgave sætter fokus på vigtigheden af at læse beskeder fra start til slut og på at forstå det hele, både ord og tegn.

Side 20-22, Opgave 3. Brug teksten

Kursister stopper ofte op og går i stå, så snart de møder et ord, som de ikke kan forstå. Nogle gange står ordet forklaret umiddelbart efter eller fremgår på anden måde i tekstens sammenhæng. Denne opgave skal træne dem i at være opmærksomme på teksten, før de stopper og spørger.

OBS: Mange kursister tror, at ordet 'listede' har noget at gøre med en huskeliste. Det giver anledning til endnu en gang at tale om, at det er vigtigt at se på bøjningsendelser og kontekst.

Side 22, Opgave 4. Vælg det rigtige ord

Denne opgave er en rigtig FVU 3-læseopgave. Kursisterne skal træne, hvordan de ved hjælp af teksten kan finde frem til det rigtige svar. De skal bruge både deres grammatiske viden og deres forståelse af tekstens ordlyd og kontekst. Det kan være en god idé efterfølgende at gennemgå opgaven fælles og bruge tid på at gennemgå konteksten og grammatikken i teksten.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Forskel på betydningen af ordene 'livsvarig' og 'livsfarlig'.

Side 24-26, Avislæsning

I denne opgave kan læreren vælge at bruge en stabel gratisaviser, hvis det er muligt, eller en netavis. Mange basis-kursister gerne vil kunne sidde og bladre fysisk i en avis. Det kan også være en fordel, hvis man har overvægt af kursister, som ikke er stærke i at bruge en computer. Man kan dog også vælge netbaserede aviser som www.dr.dk/Nyheder/Ligetil eller www.avisen.dk, som har korte og letlæselige artikler.

Opgaven skal træne kursisterne i at orientere sig i en avis og dernæst i at læse, forstå og fremlægge en lille artikel. Denne del af læsekurset kan med fordel kombineres med genrelæsning/artikler, så kursisterne er fortrolige med de danskfaglige begreber, der knytter sig til genren.

Side 24, Opgave 1. Skanne og skimme

Læreren skal medbringe et classesæt af MetroXpress eller en anden gratisavis. Læreren skal på forhånd have udvalgt tekster til spørgsmål 3, 4, 5 og skrive på tavlen, hvad kursisterne skal finde i avisen. Læreren kan fx vælge at skrive en hel eller dele af en overskrift, fx 'På hvilken side kan du læse noget om fodbold i Frankrig?'

Side 24, Opgave 2. Ordforråd og morfemer

Læreren understreger, at det er en gruppeopgave, og gruppen skal blive enige om, hvilke ord fra avisen de vil morfemdele og derefter blive enige om selve morfemdelingen. Mind kursisterne om at gøre det hyppigt derhjemme med ord, de selv finder i diverse tekster.

Side 25, Opgave 3. Intensiv læsning

Kursisterne skal i små grupper vælge en artikel fra avisen, som de vil læse og fremlægge. Læreren kan vælge at organisere det, så ingen grupper læser den samme artikel.

Side 25-26. Netavis

Opgaverne er strukturerede på samme måde som ved læsning af MetroXpress, dog under hensyntagen til, at Ligetil er en netavis og byder på lidt andre muligheder end MetroXpress.

Side 26, Opgave 1. Mere intensiv læsning

Denne opgave træner intensiv læsning ved hjælp af faktuelle fejl i små tekststykker. Kursisterne skal finde fejlene.

Det er en god ide at starte med at finde et par filmbøffer på nettet, som ses i fællesskab for på den måde at forklare, hvad opgaven går ud på.

Det er vigtigt, at kursisterne forstår hele teksten. De skal forstå både ord og mening, og de skal forstå, hvad Skt. Hans er.

Side 28–32. Feriestart med forhindringer

Denne tekst har en kompleks handling. Førlæsnings-opgaverne skal træne kursisterne i at læse og forstå hele teksten, før de svarer på spørgsmålene, da de ellers risikerer at svare forkert.

Side 30, Opgave 1. Del i morfemer, og bestem ordklasse

Kursisterne starter med at dele ord i morfemer. Nogle af ordene skal de senere kunne forklare under rollelæsningen. Det vil være en fordel, hvis holdet på dette tidspunkt har gennemgået de tre ordklasser i ordklassehæftet.

Side 30 og 31, Opgave 2. Læs og forstå spørgsmålene og Opgave 1. Rollelæsning

Det er meget vigtigt, at kursisterne følger instruktionen i disse to opgaver, og det er vigtigt, at de forstår alle spørgsmålene for at have deres læseformål klart. Læreren skal instruere meget tydeligt og forklare kursisterne følgende:

- De skal først forstå alle spørgsmålene.
- Dernæst skal de læse hele teksten uden at begynde at svare på spørgsmålene hen ad vejen.
- De må ikke sidde og slå op i ordbogen under rollelæsningen.
- De slår først op i ordbogen, når de har læst hele teksten.

Ved denne opgave skal læreren hjælpe og støtte kursisterne undervejs i at følge instruktionen. Erfaringen viser, at de meget nemt glemmer instruktionen og begynder at sidde individuelt og slå op i ordbog, mens en anden læser højt, eller de begynder at besvare spørgsmålene hen ad vejen, mens de læser.

Rollelæsning er en god måde at træne aktiv læsning sammen med andre, og læreren har mulighed for at gå rundt og smuglytte til eventuelle afkodningsvanskeligheder eller udtaleproblemer.

Side 32, Opgave 2. Forståelsesspørgsmål

Først nu må kursisterne besvare spørgsmålene. Læreren skal hjælpe dem med at holde fast i, at det er gruppearbejde.

Ved en efterfølgende gennemgang af opgaven kan det være en idé at stoppe op og snakke om, hvor i teksten det er vigtigt at være opmærksom for ikke at svare forkert på spørgsmålene.

Side 32, Opgave 1. Afsnit

Kursisterne skal dele teksten *Feriestart med forhindringer* i afsnit og give hvert afsnit en overskrift. Der kan være flere mulige løsninger, men det er vigtigt at snakke med kursisterne om, hvornår noget i en tekst virker afsluttet, og noget nyt starter. Dsa-kursister er desuden uvante med at skulle finde på overskrifter, så opgaven kan også ses som en træning i det. De skal kunne det, hvis de til en prøve i FVU 3 skal skrive et læserbrev.

Side 32, Opgave 1. Hvad vil du gøre?

Hele ideen med læsekurset er at gøre kursisterne bevidste om vigtigheden af at træne læsning for at blive bedre samt give dem anvisninger til, hvordan de kan øve det selv. Derfor denne lille opsamling, som man sagtens kan præsentere dem for tidligere i læsekurset.

Genrelæsning

Tekster

Kursister på dsa basis skal præsenteres for en række forskellige teksttyper, som gør dem i stand til senere at møde kravene på dsa G. På basis er der fokus på elementært tekstarbejde, og der arbejdes løbende med sproget og ordforrådet. Udfordringen er at kunne arbejde med litteratur på trods af de sproglige barrierer, som kursisterne ofte har på dansk. Bogen indeholder følgende tekster med tilhørende opgaver:

Noveller: *Tømreren*, *Tyvetøs* og *En efterårsdag i Danmark*.

Avistekster: *Mor står bag hver tredje voldshandling* og *Billig frysepizza forrest i sløjt felt*.

Eventyr: *De hullede sko* og *Den lille pige med svovlstikkerne*.

Lyrik: Udvalgte rim fra Halfdan Rasmussens *ABC*, *Om lidt*, *Kærlighed og krig* samt *Mette og hendes far*.

Mål for genrelæsning

- At kursisterne lærer at skelne genrerne fra hinanden.
- At de lærer at dykke ned i en tekst under tekstarbejdet og bruge teksten i stedet for kun at gætte eller udelukkende udtrykke personlige holdninger.
- At de lærer at give en personkarakteristik på elementært niveau.
- At de lærer de vigtigste danskfaglige begreber.
- At de lærer at kunne genfortælle, hvad en lettere tekst handler om.
- At de får udvidet deres ordforråd.
- At de vedvarende får trænet hensigtsmæssige læseteknikker [De skal følge anvisningerne for, hvornår de må bruge ordbog].
- At de som alle andre, der læser, får udvidet deres horisont.

Forløb

Alle opgaverne er delt op i før-læsning, læsning og efter-læsning. En del af før-og efter-læsningsopgaverne har fokus på sprog og ordforråd. Det kan være svært at nå alle teksterne på et basis-forløb, men nogle af teksterne kan tilsammen udgøre et forløb:

- *Tyvetøs* og *En efterårsdag i Danmark*
- *Den lille pige med svovlstikkerne*, *Mor står bag hver tredje voldshandling* og *Mette og hendes far*.

Skriftelige opgaver

Følgende tekster danner baggrund for skriftlige opgaver i bogens sidste afsnit:

- *Tyvetøs* hører til opgaven om skriftlig personkarakteristik.
- *En efterårsdag i Danmark* hører til opgaven om den fælles bograpport.
- *Mor står bag hver tredje voldshandling* hører til opgaven om at skrive et læserbrev.
- *De hullede sko* hører til opgaven om at skrive et eventyr.

Temaer

- *Tyvetøs* og *En efterårsdag i Danmark*: Kvindeliv, kriminalitet, at blive forelsket.
- *Den lille pige med svovlstikkerne*, *Mette og hendes far* og *Mor står bag hver tredje voldshandling*: Børns vilkår, vold mod børn, svigt af børn.

- *Den lille pige med svovlstikkerne, Mor står bag hver tredje voldshandling, Kærlighed og krig, Mette og hendes far og Tyvetøs: At have brug for kærlighed.*

Generelt

- Under genrelæsningen kan læreren med fordel henvise til læsekurset og de læseteknikker, som er blevet gennemgået.
- Nogle af før-læseopgaverne er beregnet til at kunne tjene som en slags ordliste ved den senere læsning. I de fleste af teksterne står nogle af de ord, som der arbejdes med, med farve i teksten, så kursisterne lettere kan finde dem.
- Efter-læsningsopgaverne vil altid indeholde et spørgsmål om, hvilke nye ord kursisterne har lært. Læreren kan udvide denne del med ekstraopgaver med ordkort af forskellig slags. Undervejs er det oplagt at henvise til læsekurset, fx er der mange 'huller' i novellen *Tyvetøs*, hvor kursisterne skal kunne regne ud, hvad der er sket.
- Kapitlet om genre rummer også rene grammatikopgaver, som repeterer ordklassers bøjning. Man kan evt. køre det sideløbende med tilsvarende opgaver i ordklassehæftet, eller man kan bruge det som repetition.

Noveller

Start med at gennemgå listen over de typiske novelletræk på tavlen. Forklar grundigt, at fiktion godt kan være realistisk.

Berettermodellen

Det er ikke nødvendigt at gennemgå berettermodellen minutiøst på basis, men det er en god ide at vise kursisterne den. Man kan evt. se en kortfilm med holdet og snakke om point of no return. En brugbar film (som dog ikke er en kortfilm) 'Johnny English' med Rowan Atkinson. Med den som udgangspunkt kan man bede kursisterne skrive alle de points of no return ned, som de kan. Filmen er spækket med dem, og de er så tydelige, at basis-kursister sagtens kan finde dem.

Personkarakteristik

Der fokuseres her særligt på personkarakteristik og tekstforståelse. Øv kursisterne i at bruge teksten, når de laver personkarakteristikker.

Side 40, tekst 3

Facit:

- Hvem er Oskar? Oskar er en hund.

Side 41, tekst 6

Facit:

- Hvem er Molly og Nellie? Molly og Nellie er to katte.

Tømreren

Tømreren er den af de tre noveller, som kursisterne erfaringsmæssigt vil have lettest ved at læse og forstå.

Side 45, Opgave 1. Synonymer

Læreren kan opfordre kursisterne til at skrive så mange synonymer som muligt.

Kursisterne vil næsten altid have brug for at blive hjulpet på vej ved ordbogsopslag, fx ved 'det brød hun sig ikke om'. Her kan læreren vise, at der i ordbogen står 'brød 1 substantiv' og 'brød 2 verbum', - hvilket er det, og hvordan kommer man videre med at finde ud af, hvad det så betyder?

Side 45, Opgave 2. Antonymer

Læreren kan opfordre kursisterne til at skrive så mange antonymer som muligt.

Side 46, Opgave 3. Morfemer

Ordene er på forhånd delt op i substantiver og verber. Det vil være en fordel, hvis holdet på dette tidspunkt har fået gennemgået morfemdeling af disse to ordklasser, se *Ordklassehæftet*.

Side 47, Opgave 2. Læsespørgsmål

Hold kursisterne fast på at læse og forstå alle spørgsmålene, inden de begynder at svare. Brug lidt tid på at snakke med kursisterne om handlingen ved gennemgangen af deres svar. En del kursister mener, at temaet i novellen og grunden til tømrerens dårlige humør er datterens død.

Side 48 opgave 1. Svære substantiver med r-problemer.

Der skal bruges et skema til at skrive substantiverne i.

Læreren kan evt. sende kursisterne ud i mindre grupper og finde jobbetegnelser i det virkelige liv, - fx en vinduespudder, en gartner, en tjener el. lign. Kursisterne skal både kigge efter, hvad folk laver, men også tekster på fx håndværkeres biler, butiksskilte, reklamer m.m.

R-problemer hører til under stoffet på FVU 3. Men mange højfrekvente ord, som kursisterne vil møde i deres hverdag, hører til i denne kategori, fx 'en beboer', 'en borger', 'en dansker' samt mange jobbetegnelser. Det kan derfor give god mening at have den gruppe af substantiverne med på basis. Læreren kan med fordel planlægge undervisningen, så læsning af *Tømreren* foregår sideløbende med arbejdet med substantiver med r-problemer i *Ordklassehæftet*.

Tyvetøs

Side 52, Opgave 1. Danmark i gamle dage

Som forberedelse til læsning af *Tyvetøs* skal læreren læse denne tekst højt og snakke med holdet om livet i Danmark på Martin Andersen Nexø's tid. Hvis man underviser i hovedstadsområdet kan forløbet evt. udvides med et besøg på Arbejdmuseet. På deres hjemmeside findes en del ideer til undervisningsforløb, som nemt kan kombineres med *Tyvetøs*. Den guidede rundvisning om familien Sørensen kan anbefales. Book i god tid!

Side 54, Opgave 2. Betydning

Erfaringen viser, at mange kursister tror, at titlen betyder noget med tallet 20, så derfor denne lille opgave som før-læsning.

Side 54, opgave 3. Morfemer og ordklasser

I denne opgave er alle tre ordklasser substantiver, verber og adjektiver repræsenteret, og kursisterne skal dele dem i morfemer og bestemme ordklasse. Det vil være en fordel, hvis morfemdeling af alle tre ordklasser er gennemgået, se evt. *Ordklassehæftet*.

Læsning

Læsning af *Tyvetøs* er inddelt i tre faser:

- En hurtiglæsnings-fase
- En fase, hvor der læses og arbejdes med udvalgte ord / udtryk
- En fase, hvor der læses og til sidst tjekkes i ordbog

På den måde kommer kursisterne igennem teksten i etaper, og de skal helst blive bevidste om, at det ofte er en god idé at læse en tekst flere gange for at forstå den godt.

Side 55 opgave 1. Hurtiglæsning.

Læreren gennemgår spørgsmålene og forklarer kursisterne, at det er deres læseformål at kunne svare på spørgsmålene, og at de ikke på dette tidspunkt nødvendigvis behøver forstå hele teksten/alle ord.

Side 56 opgave 4. Læsespørgsmål.

Læreren kan vælge, at holdet læser spørgsmålene sammen for at være sikker på, at alle forstår spørgsmålene. Læreren snakker med kursisterne om, at der er 'huller' i teksten, og opfordrer dem til at snakke sammen om, hvorfor fx vaskekonen foreslår Boline at spise grøn sæbe og drikke petroleum.

På Arbejdermuseet i København er der et lille hjørne af udstillingen, som viser, hvordan illegal abort kunne foregå på Bolines tid.

Side 57 opgave 1. Afsluttende spørgsmål.

Læreren tegner skemaet med forskelle på Bolines tid og i dag på tavlen og skriver kursistersnes svar. Det plejer at give anledning til en livlig snak.

En efterårsdag i Danmark

Side 62 opgave 1. Billedmatch.

Novellen handler om kriminalitet, og nogle af kursisterne kan desuden have samfundsfag på skemaet. Derfor denne før-læseopgave om ordforråd om kriminalitet.

Side 63 opgave 2. Ordforråd.

Til denne opgave kan læreren foreslå kursisterne også at bruge Google billeder som ordbog. Fx er det ikke sikkert, de kan finde ordet 'risotto' i ordbogen, men de kan helt sikkert finde et billede af det på Google.

Side 63 og 64 opgave 1. Hvem er hovedpersonen?

En efterårsdag i Danmark er velegnet til at træne kursisterne i at gætte og revidere deres gæt, efterhånden som de læser novellen. Læreren skal gøre følgende:

- Læse højt til første stop
- Give kursisterne lidt tid til at skrive deres svar
- Læse højt til næste stop og så fremdeles
- Slutte med en fælles opsamling på tavlen

Efter 1 stop: Her skal kursisterne beskrive kvinden, som hun bliver beskrevet: Elegant, velklædt, hendes røde hår og blå øje, forstadsfrue, mor osv.

Efter 2. stop: Her skal kursisterne finde ud af, at kvinden stjæler. Hun er en tyv, det er ikke hendes hus, og hendes hår er slet ikke rødt.

Efter 3. stop: Her skal kursisterne finde ud af, at kvinden er universitetsstuderende.

Efter 4. stop: Her skal kursisterne finde ud af, at kvinden tænker på vinduespudseren.

Ved læsespørgsmålene bliver kursisterne bedt om igen at svare på, hvordan den unge kvinde ser ud med og uden udklædning. Det er for at træne dem i at give en ydre personkarakteristik og for at holde fokus på, at hun skifter udseende.

Side 64, Opgave 3. Læsespørgsmål

Ved læsespørgsmålene til *En efterårsdag i Danmark* er der særlig fokus på personkarakteristikken af den unge kvinde. Hjælp evt. kursisterne på vej ved at lave tre spalter på tavlen, én til at beskrive kvinden klædt ud som fin forstadsfrue, én til at beskrive hende, som hun ser ud i virkeligheden og én til indre personkarakteristik.

Kursisterne kan blive forvirrede over spørgsmål nr. 3 om, hvad hovedpersonerne hedder. Det kan føre til en snak om, at noveller ofte bruger pronominer i stedet for navne, og at det er med til at beskrive en tekst at nævne dette. Kursisterne kan ligeledes have svært ved at svare på spørgsmål 6 om, hvorfor vinduespudseren studser over kvindens øjenfarve. Læreren kan hjælpe på vej ved at finde nogle billeder på Google af rødhårede kvinder og bede kursisterne lægge mærke til øjenfarven.

Side 65 opgave 1. Substantiver med r-problemer

Til denne opgave skal bruges et skema.

I denne opgave sættes igen fokus på r-problemer ved substantiver.

Side 66, Opgave 2. Afsluttende spørgsmål

Spørgsmålene lægger op til at sammenligne novellerne *Tyvetøs* og *En efterårsdag i Danmark*, de to kvindelige hovedpersoner og deres liv samt at diskutere, hvorfor de stjæler. I stedet for bare at svare på spørgsmålene i bogen, kan læreren gøre følgende:

- Give hver kursist en lap papir.
- Bede hver kursist skrive én grund til, at Boline stjæler, og én grund til at kvinden i *En efterårsdag i Danmark* stjæler.
- Bede kursisterne sætte sig sammen i grupper på 4.
- Bede kursisterne én ad gangen læse deres forslag højt for gruppen.
- Bede grupperne diskutere deres forslag.
- Bede grupperne skrive en liste med forskelle og ligheder mellem de to kvinders liv på plancher, som hænges op i klasselokalet.

Artikler

Avistekster er noget af det sværeste at læse og forstå på et andetsprog. Det er derfor ofte nødvendigt, at læreren støtter kursisterne ekstra meget under arbejdet med teksterne, og det er en god idé at stoppe op undervejs efter et par opgaver og gennemgå resultaterne i fællesskab.

Læreren kan starte med at spørge kursisterne, hvilke aviser de kender og skrive dem op på tavlen.

Dernæst gennemgår læreren listen over de danskfaglige begreber, der knytter sig til avislæsning. Brug teksten *Gød haven, og tynd ud i frugterne* til at vise det. Snak om begrebet 'blikfang', del det evt. i morfemer og snak om betydning. Øv dem i at finde blikfanget:

- Bed kursisterne holde artiklen ud i strakt arm og lukke øjnene.
- Når læreren siger til, må de åbne øjnene igen.
- Hvad er det første de ser? Nogle vil sige billedet, nogle vil sige overskriften.
- Man kan prøve med flere artikler efter behov.

Som tidligere nævnt kan man planlægge forløbet, så det passer med opgaverne i avislæsning fra læsekurset.

Når kursisterne bliver bedt om at fremlægge en artikels layout på basis, skal de simpelthen kunne udpege, hvor de finder overskrift, manchete, spalter osv. De skal kunne præsentere det i korte sætninger: 'Her er overskriften, som hedder "xxxx"; 'Her er en manchete' ' Her er spalterne, der er x-antal spalter' osv.

Mor står bag hver tredje voldshandling

Den lille video *Kun hjertet slår* ligger i mange versioner på youtube. Det er en god idé at finde en, hvor teksten er med, så kursisterne kan følge med på smart-board.

Side 72, Opgave 1. Taleboblere fra artiklen, opgave 2. Musikvideo og opgave 3. Viden om vold

Alle tre opgaver er tænkt til at aktivere en for-forståelse for emnet. Ved opgave 3 skal kursisterne slå op på nettet og finde ud af, hvornår det blev forbudt at slå børn, dels i skolen, dels i hjemmene. På spørgsmålet om, hvor mange børn og unge, der lever med vold i familien, kan der være flere svarmuligheder. I den tilhørende avisartikel nævnes 22.000 som det rigtige tal, men man kan finde andre svar, hvis man googler, og det er selvfølgelig ok.

Læreren kan slutte denne opgave ved at vise de små klip fra den digitale udgave af artiklen. Her er citater fra børn, som lever med vold i hjemmet:

<http://www.mx.dk/nyheder/danmark/story/10244914>.

Holdet kan se dem i fællesskab på smart-board, læreren læser evt. nogle af dem højt og man snakker sammen om, hvad de betyder. Vær opmærksom på, at de er nedskrevet talesprog, så derfor kan de være lidt underlige at læse. Men læreren kan sagtens snakke med kursisterne om, hvad det er, børnene siger.

Citaterne kan sammenlignes med udsagnene i taleboblere i bogen [opgave 1].

Side 73, Opgave 4. Morfemer og ordklasser

Læreren skriver substantivet 'vold' på tavlen. Rodmorfemet i alle ordene er 'vold'. Snak med kursisterne om, hvordan et ord kan skifte ordklasse, når der kommer et suffix på.

Side 73, Opgave 5. Ordforråd og sprog

Læreren kan hjælpe kursisterne på vej ved at starte med at gennemgå nogle af ordene/udtrykkene fælles. Snak om ordbogsopslag og repetér hvilke former, der kan slås op i ordbog.

Læsning

Læsningen af *Mor står bag hver tredje voldshandling* er inddelt i to faser:

- En hurtiglæsnings-fase.
- En fase, hvor der læses og til sidst tjekkes i ordbog.

På den måde kommer kursisterne igennem teksten i etaper, og de skal helst blive bevidste om, at det ofte er en god idé at læse en tekst flere gange for at forstå den ordentligt.

Side 74, Opgave 1. Hurtiglæsning

Læreren gennemgår spørgsmålene og forklarer kursisterne, at det er deres læseformål at kunne svare på spørgsmålene, og at de ikke på dette tidspunkt nødvendigvis behøver forstå hele teksten eller alle ord i den.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At overskriften ikke betyder, at far slår 2 gange, og så slår mor tredje gang. Det tror mange kursister. Snak med dem om statistik, og hvad det betyder.

Side 74, Opgave 3. Læsespørgsmål

Læreren gennemgår instruktionen. Henvi gerne til læsekurset for at minde kursisterne om, at de ikke skal kopiere lange passager som svar, men at de skal forstå teksten og svare sprogligt og indholdsmæssigt korrekt.

Side 75, Opgave 4. Layout

Kursisterne skal kunne præsentere en artikels layout på basalt niveau med enkle sætninger. De skal kunne pege og vise, hvor i artiklen de finder hvad. En ide er, at trække lod i grupperne, så én fra hver gruppe skal fremlægge. Inden fremlæggelsen skal gruppemedlemmerne have øvet sig sammen, så alle er klar til at kunne fremlægge.

Side 75, Opgave 1. Afsluttende spørgsmål

Det er en fordel at gennemgå det fælles til sidst, især er det godt at snakke fælles om, hvorfor journalisten har skrevet artiklen. Emnet plejer at aktivere kursisterne meget, så sæt noget tid af til en afsluttende snak.

Artiklen kan senere indgå i sammenligning med eventyret *Den lille pige med svovlstikkerne*.

Billig frysepizza forrest i sløjt felt

Hver uge har Søndagsavisen en forbrugertest, hvor de tester diverse produkter. Disse tekster egner sig godt til at træne læseteknikker. Læreren kan finde denne test på nettet og have den på smart-board i klassen:

<http://www.sondagsavisen.dk/testogindkob/2014-01-31-billig-frysepizza-forrest-i-slojt-felt/>

Side 80, Opgave 1. Overskriften

Læreren skal hjælpe kursisterne med at få slået de rigtige ord op i ordbogen. Ved substantivet 'felt' står der både 'felt 1' og 'felt 2'. Læreren kan skrive de forskellige forklaringer op på tavlen i stikord. Når kursisterne har fundet ud

af, hvad 'sløj' betyder, kan læreren spørge ind til, hvordan det kan give mening sammen med 'felt'. Man kan med fordel vise holdet et billede af feltet i et galopløb eller et maratonløb for at illustrere meningen.

Side 80, Opgave 2. Ordforråd

Nogle af ordene vil kursisterne godt kunne slå op i ordbogen og finde betydningen af. Andre må læreren hjælpe med, især udtryk som 'at være en ørn til noget' eller 'at blive sendt til tælling'. Igen kan det være en god idé at finde billeder på Google og vise kursisterne.

Adjektivet 'ringe' giver anledning til at tale om:

- Det kan betyde dårlig (står i ordbogen som synonym til 'sløj', - kursisterne har således pludselig flere synonymer for 'dårlig').
- Det kan være flertal af 'en ring'.
- Det kan være infinitiv af et verbum.

Side 82, Opgave 3. Hurtiglæsning

Opgaven er en øvelse i at kunne navigere i underoverskrifter, tabeller og zoome ind på de rigtige steder i teksten.

Facit:

- Økologisk Urtekram Pizza Salami.
- Lidl.
- Dr. Oetker Ristorante Pizza Hawaii og Irma's Økologiske Balance Pizza.
- 32,71 kr. pr. stk.
- Modena Ægte Italiensk Pizza Pepperoni.
- Trattoria Alfredo Hawaii Stonebaked Pizza.

Side 84, Opgave 2. Verber med r-problemer

Til denne opgave skal bruges et skema.

Eventyr

I afsnittet om eventyr lægges vægt på personbeskrivelser, på kendetegn ved et eventyr, på teksternes moraler og på forskelle og ligheder mellem eventyret som genre og novellen som genre.

Side 87, Opgave 1. Find et eventyr

Til denne opgave hører kopiark.

Start med at lave grupper ved at uddele eventyr, der er klippet i stykker. Kursisterne ender i grupper på 3, som de evt. kan sidde i under hele eventyrforløbet. De starter med at læse deres eventyr sammen, øve sig på at læse det højt, og til sidst læser de det højt for holdet, som prøver at gætte, hvilket eventyr det er. Læreren kan evt. skrive alle titlerne op på tavlen:

- Aladdin
- Rumleskaft
- Snehvide og de 7 små dværge
- Askepot
- Den lille havfrue
- Prinsessen på ærten

- Ali Baba og de 40 røvere
- De tre små grise
- Rødhætte og ulven
- Tornerose.

Side 87, Kendetegn ved eventyr

Grupperne skriver ned, hvad de kan komme i tanke om som kendetegnende ved eventyr. Læreren sørger for, at kursisterne ikke endnu kigger i den grønne boks på side 87 i bogen. Saml op og gennemgå på tavlen.

Læreren kan evt. finde et klip fra en tegnefilm på YouTube, som viser noget om de fantastiske elementer i eventyr.

De hullede sko

Side 94, Opgave 1. Rollelæsning

Læreren skal instruere kursisterne grundigt til denne opgave. Skriv evt. punkterne på tavlen og gå rundt mellem grupperne og sørg for, at kursisterne følger anvisningerne.

- Kursisterne sidder sammen i grupper på 3.
- Første person læser hen til **stop**.
- Anden person forklarer de ord, der står med blå i tekststykket.
- Tredje person giver et kort referat af det læste.
- Kursisterne er på skift første, anden og tredje person.

Udfordringen ved denne opgave er, at kursisterne skal holde fokus på deres roller, de skal følge med i teksten og lytte til hinanden, og de må *ikke* bruge ordbog under læsningen. Det kan være rigtig svært for mange, så det kan være en god idé simpelthen at få kursisterne til at lægge deres ordbøger i tasken. Ordbogen må bruges senere under gruppelæsning.

Side 95, Opgave 2. Gruppelæsning

Læreren skal instruere grundigt og evt. skrive opgaveformuleringen fra bogen på tavlen.

Det er udfordrende og svært for kursisterne at vente så længe med ordbogen, og man kan som lærer vælge at bløde det lidt op, hvis det skønnes bedst, - men jo længere kursisterne kan komme, jo bedre, og under alle omstændigheder handler det om at prøve at få dem væk fra vanen med pr. automatik at slå hvert andet ord op, mens de læser.

Side 95, Opgave 3. Læsespørgsmål.

I forbindelse med spørgsmålet med Aktantmodellen giver læreren grupperne en lille stabel post-it-sedler, så de kan eksperimentere med, hvordan det ændrer eventyrets morale at udskifte subjektet. Det kan være en god idé at give grupperne karton/papir i A3 og bede dem tegne Aktantmodellen. Så er det nemmere at arbejde med post-it-sedlerne. Alt efter holdets niveau kan læreren vælge at skrive de personer/figurer/elementer på en liste på tavlen, som kursisterne skal bruge for at lave hele Aktantmodellen.

Liste til post-it-sedlerne:

- prinsesserne
- den yngste prinsesse

- prinserne
- kongen
- soldaten
- den gamle kone
- usynlighedskappen
- vinen
- magi.

Fortæl kursisterne, at nogle post-it måske skal bruges flere gange, mens andre måske slet ikke skal bruges.

Side 97, Opgave 1. Pronominer

Pronominerne udgør ofte ikke det største problem for kursisterne, men hvis de skal til prøve i FVU 3, kan det være en idé at bruge lidt tid på at træne dem, især refleksive pronominer. Opgaven i læseteknik på FVU 3 indeholder ofte noget med refleksive pronominer. Der findes mange glimrende opgaver i diverse grammatikmaterialer for sprogcentre.

Pronominerne fra *De hullede sko*:

- sine
- de
- de
- hans
- jeg
- sig
- hun
- mig
- ham
- sin
- hun
- sig
- han.

Side 98, Opgave 2. Hoved- og ledsætninger

Syntax er ofte et problem for kursisterne. Det kan anbefales, at læreren finder opgaver, som passer kursisternes niveau i sprogcentrenes grammatikmaterialer og supplerer efter behov med øvelser.

Den lille pige med svovlstikkerne

Side 102, Opgave 1. H. C. Andersen

De fleste kursister kender H.C. Andersen, men de færreste ved, at historierne ofte er anderledes end dem, de kender fra Disneys versioner.

Det kommer derfor nogle gange bag på kursisterne, at et eventyr kan ende som *Den lille pige med svovlstikkerne*. Hvis man vælger at se begge de to små film, som forløbet lægger op til, skal man være opmærksom på, at det er meget hjertegribende, og det kan være en god idé at forberede holdet på det. Snak også med kursisterne om, at handlingen i eventyret og filmversionerne ikke nødvendigvis er helt ens.

Side 103, Opgave 2. Film og 3. Spørgsmål til filmen

Filmen er ganske kort og uden tale. Bed kursisterne lægge godt mærke til omgivelserne.

Snak med kursisterne om forskellen på tid og sted i *Den lille pige med svovlstikkerne* og *De hullede sko*. *Den lille pige med svovlstikkerne* foregår i noget, der ligner en større by fra gammel tid, hvor *De hullede sko* udspiller sig i en total fantasiverden med et underjordisk slot.

Side 104, Opgave 5. Vanskelige verber

Til denne opgave skal bruges et skema.

Opgaven skal ruste kursisterne til at kunne forstå teksten, når de senere skal læse. Derudover træner den en række vanskelige verber. Til prøven i FVU 3 skal kursisterne være fortrolige med sådanne vanskelige verber. Læreren kan opfordre kursisterne til at udvælge en lille gruppe verber hver uge og have dem som 'ugens verber', hvilket betyder, at de hver dag skal prøve at bøje dem, skrive sætninger med dem og/eller finde eksempler med verberne i andre tekster, fx reklamer, gratisaviser eller frilæsningsbøger.

Side 104, Opgave 1. Gruppelæsning

Læreren instruerer grundigt og skriver evt. opgaveformuleringen fra bogen på tavlen.

Som i rolle- og gruppelæsning ved *De hullede sko* gælder det også her, at det er vigtigt, at kursisterne har fokus på gruppelæsningen og ikke sidder individuelt og tjekker i ordbogen, mens en anden læser.

Side 105, Opgave 2. Læsespørgsmål

Under spørgsmålene med Aktantmodellen giver læreren grupperne en lille stabel post-it-sedler, så de kan eksperimentere med, hvorledes eventyrets slutning ændrer sig alt efter, hvilket projekt den lille pige har. Det kan være en god idé at give grupperne karton/papir i A3 og bede dem tegne Aktantmodellen. Så er det nemmere at arbejde med post-it-sedlerne. Alt efter holdets niveau kan læreren vælge at skrive de personer/figurer/elementer på en liste på tavlen, som kursisterne skal bruge for at lave Aktantmodellen.

Liste til post-it-sedlerne:

- den lille pige
- faren
- at sælge svovlstikker
- at være sammen med mormor
- kærlighed
- angst
- kulde
- ikke nogen (personer)
- døden
- folk på gaden
- drengen
- svovlstikkerne
- varme
- mad
- mormor.

Fortæl kursisterne, at nogle post-it måske skal bruges flere gange, mens andre måske slet ikke skal bruges.

Side 106, Opgave 2. Et moderne eventyr

Denne lille film bringer eventyrets tema op til nutiden. Læreren kan lave to spalter på tavlen til at snakke om forskelle og ligheder på det oprindelige eventyr og filmen her.

Ekstraopgave om ordene 'dø' og 'død'

Som en ekstraopgave til *Den lille pige med svovlstikkerne* er der en opgave om ordene 'dø' og 'død'. Mange kursister siger 'at blive død'. Opgaven kan dog virke voldsom med al den snak om død, så læreren kan vælge ikke at tage den med.

Side 108, Opgave 1. Ordklasse og betydning

Til denne opgave skal bruges et skema.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At verbet 'dø' bøjes med hjælpeverbet 'er' i før nutid og i betydning bliver til et adjektiv.
- At substantivet 'død' ikke kan bøjes i flertal.

Lyrik

I lyrik-kapitlet lægges der vægt på at lokalisere og træne rim, at kigge på ordklasser og bøjningsformer i digtene samt at introducere de danskfaglige begreber, der knytter sig til genren. Desuden lægger opgaver med adjektiver op til en snak om, hvilken stemning der kommer til udtryk i digtene. Digte er tillige gode at træne højtlesning med.

De udvalgte sange og digte er enkle og lægger op til sprogligt arbejde. Man kan evt. udvide forløbet med flere sange eller afholde et mini-MGP, hvis tiden tillader det. Nogle gange kan man være så heldig, at en kursist skriver digte på sit eget sprog, så er det selvfølgelig oplagt at inddrage disse i undervisningen.

Det er en god idé at skrive teksterne over i word eller finde dem på nettet, så man kan arbejde med dem på smart-board. Ved at sætte streger og markere, vil digtets opbygning blive mere tydelig for kursisterne.

Side 111, Opgave 1. Rim

Til denne opgave hører kopiark.

Start med at lave grupper ved at uddele et rim-ord til hver kursist. Kursisterne skal finde sammen i grupper på 3 alt efter, hvis ord rimer. Når de har fundet sammen, kan læreren bede dem læse deres rimord højt, hvorefter resten af holdet skal gentage dem. Mange kursister har meget svært ved at rime, så læreren kan efter behov lægge flere rim-øvelser ind i forløbet. De kan evt. sidde i disse grupper under arbejdet med sangene i lyrikforløbet.

Om lidt

Opgaverne til *Om lidt* er tænkt som en opvarmning til at arbejde med lyrik.

Kærlighed og krig

Kærlighedstemaet i denne sang plejer at fange de fleste kursister. Læreren kan evt. starte forløbet med at præsentere Burhan G, og holdet kan læse lidt om ham på Wikipedia.

Skriv talemåden: 'I krig og kærlighed gælder alle kneb' på tavlen og snak med kursisterne om, hvad det betyder.

Side 117, Opgave 1. Lyt

Der ligger forskellige udgaver af sangen på YouTube. Den med DR`s Underholdningsorkester er god, fordi man ser Burhan G`s familie blandt publikum:

<https://www.youtube.com/watch?v=1rFv6mnN4M4>

Side 117, Opgave 2. Billedsprog

Teksten lægger op til at arbejde med billedsprog. Det kan være svært for kursisterne, og læreren kan vælge, at holdet laver opgaven fælles. Igen er billeder gode til at forklare, fx kan det være en fordel at finde og vise kursisterne et billede af et skjold.

Side 118, Opgave 3. Forkortelser

Mange kursister har svært ved at læse helt almindelige forkortelser som osv., bl.a., mm. Denne opgave sætter fokus på talesprogsforkortelser, som de ofte forekommer i lyrik, men læreren kan vælge at udvide med opgaver i almindelige skriftsprogsforkortelser.

Ved denne opgave kan det være værd at tale om:

- At der kommer infinitiv efter sanseverber ('Jeg hører dig sige')

Side 119, Opgave 2. Læsespørgsmål

Kursisterne arbejder med læsespørgsmålene i små grupper. Efterfølgende gennemgås de fælles.

Læreren bør understrege, at det sidste spørgsmål 'Hvad handler teksten om?' kræver, at kursisterne skriver en lille *sammenhængende* tekst på 3 – 5 sætninger.

Side 121, Opgave 4. Perspektivering

Kursisterne skulle gerne nå frem til, at de har læst andre tekster, som handler om at have brug for kærlighed: *Tyvetøs* og *Den lille pige med svovlstikkerne* først og fremmest, men også *Det er mor, der står bag hver tredje voldshandling*.

Mette og hendes far

Digtet er godt at læse højt. Kursisterne kan både læse det højt efter læreren, læse det højt for hinanden og slutte af med, at et par stykker læser det højt for holdet.

Side 123, Opgave 2. Får eller fare

Til denne opgave skal bruges et skema.

Ved denne opgave er der værd at repetere uregelmæssige substantiver og substantiver med r-problemer.

Side 123, Opgave 1. Læs

Spørgsmålet om rats betydning er en repetition af at kigge i tekstens ledetråde i stedet for straks at slå ordet op. Mange kursister tror, at det er ordet 'ret'. Læreren kan starte med at skrive ord som 'ret', 'menneskeret', 'livret' og evt. en sætning: 'Han har altid ret' på tavlen og snakke med kursisterne om, at det ikke er det samme som 'rat'.

Det er vigtigt at holde kursisterne fast på, at de skal se på hele teksten, når de skal prøve at regne ud, hvad 'rat' betyder. Læreren kan hjælpe dem ved at spørge:

- Hvilke ting findes inde i en bil?
- Hvad betyder det at 'sidde ved rattet'?

Side 123, Opgave 2. Læsespørgsmål

Det anbefales at skrive digtet over i et word-dokument, så den kan vises på smartboard. Ved den fælles gennemgang af læsespørgsmålene vil det blive tydeligt, hvordan verbaltiden skifter i fjerde strofe.

I spørgsmål 13 og 14 skal kursisterne kunne fortælle, hvilken historie der bliver fortalt gennem digtet. Der plejer at komme en del bud på, hvad Mettes far laver, og hvis holdet har timer i samfundsfag, kan læreren evt. spørge lidt ind til, hvilken livsform han mon har (Lønmodtager, Selvstændig eller Karriere).

Hold kursisterne fast på, at de ved spørgsmål 14 skal skrive en sammenhængende tekst på 3 – 5 sætninger og ikke en stribe løsrevne sætninger.

Side 125, Opgave 3. Perspektivering

Læreren kan skrive 4 spalter på tavlen, bede kursisterne skrive det i deres hæfter, og når kursisterne har snakket sammen om spørgsmålet, kan der skrives ind på tavlen:

Ligheder

Forskelle

Mette og hendes far

*Den lille pige med
svovlstikkerne*

Mette og hendes far

*Den lille pige med
svovlstikkerne*

Skrivekursus

Kapitlet med skriftlige opgaver rummer en stribe opgaver, som dels forbereder kursisterne på at gå videre på G, dels forbereder dem til prøven på FVU 3. Det er ikke realistisk at nå alle skriveopgaverne på ét basis-forløb, så læreren må plukke de opgaver, som synes mest relevante for det enkelte hold.

Ved de fleste opgaver er der skabeloner og/eller modeltekster. Det kan være en fordel at læse modelteksterne højt fælles på holdet.

Når skriveforberedelserne til en opgave er slut, og kursisterne skal i gang med at skrive, kan det være en god ide at tegne et ark papir på tavlen og skrive en meget rå skabelon. Det hjælper kursisterne med at få ideer til, hvilke sætninger de kan starte opgaven med.

Rettelser

Det kan være meget tidskrævende at rette alle opgaver for alle fejl, og kursisterne får ikke nødvendigvis meget ud af det.

Helt grundlæggende skal opgaven selvfølgelig være besvaret korrekt. Men det kan være en fordel at udvælge et konkret fokuspunkt og koncentrere sine rettelser om det, fx en ordklasse, syntax, ordforråd eller lignende. Det er en god ide at lade kursisterne skrive deres tekst én gang til, når de har fået den retur med rettelser.

Nogle gange kan det også være en hjælp for kursisterne at læreren læser udvalgte besvarelser højt i klassen, og at man derefter taler om dem i fællesskab.

Skriftlig præsentation

Kursisterne på basis skal til en kursistsamtale med deres lærer ved starten af forløbet. Opgaven *Skriftlig præsentation* kan danne grundlag for samtalen og samtidig vise læreren, hvilke skriftsproglige udfordringer den enkelte kursist har.

Læreren gennemgår opgaveformuleringen. Nøgleordene er ment som inspiration, og den enkelte kursist kan godt fravælge nogle af punkterne. Læreren understreger, at opgaven skal skrives som en sammenhængende tekst og ikke som spørgsmål – svar.

Brev

Denne opgave kan med fordel laves i umiddelbar forlængelse af arbejdet med verber i *Mr. Bean in room 426*.

Det er vigtigt at holde kursisterne fast på, at de *er kommet* hjem, når de skriver brevet. Mange begynder at skrive brevet som om, de stadig var på ferie.

Personkarakteristik

Det anbefales, at holdet laver denne opgave i forlængelse af arbejdet med novellen *Tyvetøs*. Det er en god idé, hvis læreren kopierer teksterne om Maria og Christian fra side 39 i grundbogen. Kursisterne kan sidde sammen 2 og 2 og læse dem og sammenholde dem med de tilhørende personkarakteristikker fra modelteksten. Dernæst kan kursisterne kigge på skabelonen og danne sig et overblik over, hvordan de skal bygge deres tekst op.

Side 133, Opgave 3. Personkarakteristik af Boline

Det er vigtigt at holde kursisterne fast på, at de skal bruge de lister over adjektiver, som de lavede i opgave 1 og 2.

Med denne novelle er der altid nogle, der skriver, at Boline er smuk, fordi der i novellen står, at *'hun var lys, og hendes hår var tyndt'*. Mange tror, at det er Boline, der er tynd og ikke hendes hår. Hvis der er kursister på holdet, der kan tegne, kan man med fordel bede dem tegne et billede af Boline, sådan som hun bliver beskrevet.

Referat

Kursisterne vil have brug for meget hjælp og støtte undervejs. De skal dog også gøre sig klart, at det kræver øvelse at blive god til at skrive referater, så de skal arbejde meget med det.

Følgende struktur kan anbefales:

- Gennemgå 'Kendetegn ved et referat' på side 133.
- Gennemgå 'Sådan skrives et referat' på side 135.
- Læs originalteksten i modelteksten fælles, så alle forstår det hele.
- Læs referatet af originalteksten. Læg mærke til, hvordan den direkte tale er omskrevet til indirekte tale.
- Gennemgå dialogerne direkte og indirekte tale fra boksen på side 135. Læreren kan evt. gå på nettet og finde en tegneseriestribe, som holdet kan prøve at gøre det samme med.
- Lav den mundtlige opgave (side 136 opgave 1) med direkte/indirekte tale. Instruer kursisterne grundigt. **Til denne opgave hører kopiark.**
- Lav den skriftlige opgave, side 136, Opgave 2, med direkte/indirekte tale. Det anbefales at vise kursisterne på tavlen:
 - Hvordan de skal starte med subjektet fra den anførende sætning.
 - Hvordan det er tiden i den anførende sætning, der bestemmer tiden i omskrivningen.
 - Hvordan pronominet skifter.
 - Hvordan reglerne for ledstilling er i hovedsætninger og ledsætninger.
 - Hvad forskellen er på et direkte og et indirekte spørgsmål.

Advar evt. på forhånd kursisterne om, at de skal være særligt opmærksomme ved sætning nr. 5 i opgaven.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Syntax. Lav evt. sideløbende øvelser med hovedsætninger og ledsætninger samt ledstilling.

Side 140, Opgave 1 og 2. Nøgleord og kategorisering

Til denne opgave skal bruges et skema.

Kursisterne arbejder først selv med opgaverne, og bagefter er det en god idé med en fælles opsamling på tavlen, hvor holdet skal blive enige om, hvilke nøgleord der vil være gode til at skrive referatet. Læreren kan styre det mere eller mindre stramt og fx vedtage, at alle skal skrive ud fra de nøgleord, som holdet bliver enige om.

Afslutningsvis kan læreren bede et par kursister læse deres referater højt for holdet.

Indlæg

At skrive et indlæg kan være en del af prøven på FVU 3.

Følgende struktur kan anbefales:

- Introduktion af genren.
- Fælles læsning af modelteksten.

- Holdet ser filmen om Mr. Bean i en forlystelsespark, *Mind the baby, Mr. Bean*.
<https://www.youtube.com/watch?v=dBocu1btClk>
- Lav en fælles liste på tavlen over betegnelser for diverse forlystelser.
- Læreren præsenterer mind-map.
- Kursisterne sidder to og to og udfylder et mind-map ud fra inspirationsspørgsmålene i opgaven.
- Fælles opsamling på tavlen.
- Læreren viser på tavlen, hvordan kursisterne kan starte opgaven.

Eventyr

Denne opgave kan laves i forbindelse med arbejdet med eventyr under genrelæsning. Det er den eneste opgave, hvor kursisterne i fællesskab (2 og 2) skal skrive en tekst. Den nemmeste måde at gøre det på, er følgende:

- Kursisterne følger instruktionen på side 143 i grundbogen.
- Kursisterne skiftes til at skrive en sætning - de skal skrive på ét stykke papir.
- Når deres tekst er færdig, skal de læse den igennem og rette, så godt de kan.
- Følg derefter instruktionen på side 144 i *Grundbogen*.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Sammenhæng i sprog, grammatik og tekst.

Klage

At skrive en klage kan være en del af prøven på FVU 3.

Ikke alle kursister kender begreberne 'en charterrejse' og/eller 'all-inclusive', så start med at forklare disse.

Vær opmærksom på:

- I opgave 4 side 149 er det en god idé, hvis læreren hjælper på vej og giver kursisterne nogle ord, som er ud over de basale adjektiver, fx 'slatten salat', 'lunken sodavand' m.fl.
- At kursisterne husker den rigtige dato på brevet. Henled kursisternes opmærksomhed på opgaveformuleringen 'I var trætte af vinteren i Danmark', når de skal vælge en dato.

Læserbrev

Til denne opgave hører kopiark.

At skrive et læserbrev kan være en del af prøven på FVU 3.

Opgaven hører til artiklen *Mor står bag hver tredje voldshandling* fra afsnittet om genrelæsning. Man behøver ikke at skrive læserbrevet umiddelbart efter at have læst artiklen, men man kan ikke skrive uden at have læst artiklen og lavet de tilhørende opgaver.

Til denne opgave skal der printes et læserbrev *Ældre i busserne*.

Bograpport

Kursisterne bliver klædt på til at kunne skrive en bograpport med skabelonen på side 159, som bygger på 'Indhold i en bograpport' fra side 156.

Ved bograpporter er det værd at tale om:

- En bograpport er *ikke* et alenlangt referat.
- Alle spørgsmålene fra listen over indhold *skal* behandles.
- At væsentlige personer skal beskrives grundigt, sådan som kursisterne lærte under noveller i afsnittet om genrelæsning.

Lærervejledning til *Basis* - ordklassehæftet

Ordklassehæftet er tænkt som et engangstræningsmateriale med fokus på stavfærdigheder og bøjningsmønstre inden for de tre store ordklasser substantiver, verber og adjektiver.

I hæftet præsenteres ordklasserne på latin mens der i selve opgaverne benyttes en blanding af latin og dansk. Det skyldes, at det er det, forfatteren selv har haft bedst held med i undervisningen.

Hæftet er delt op i tre afsnit, et for hver ordklasse. I hvert afsnit præsenteres de helt grundlæggende bøjningsregler, og afsnittene slutter af med ekstraopgaver, som er en gennemgang af de noget sværere stavemønstre, som hører til på FVU læsning trin 3. Man kan som lærer vælge, om man synes, det helt eller delvist giver mening af have det med på basis.

Der er masser af øvelser til hvert afsnit. Man kan plukke i øvelserne og nøjes med at gennemgå det stof, som de pågældende kursister har brug for at lære. Det er vigtigt at sige til kursisterne, at hæftet ikke er en 'arbejd-selv-bog', og at de ikke må begynde at arbejde forud i den og lave opgaver, som ikke er gennemgået.

Til nogle af opgaverne skal der bruges kopiark, som printes ud her fra lærervejledningen. Det er markeret med **gult** i vejledningen og står angivet med et ikon ud for den enkelte opgave.

Der er facitark til de fleste opgaver under *Facitark*. Læreren kan uddele facitarkene til kursisterne, hvis de bliver færdige i meget forskellige tempi eller evt. selv bruge dem, hvis opgaverne samles ind og rettes.

Hæftet kan godt stå alene, men fungerer bedst som supplement til arbejdet med andet stof, fx tekstarbejde, grammatik, diktater, skriveøvelser m.m. Nogle af opgaverne i *Grundbogen* lægger op til at arbejde sideløbende med bestemte øvelser i ordklassehæftet, fx bliver r-problemer ved substantiver behandlet under nogle af novellerne, og r-problemer ved verber indgår i nogle af opgaverne ved artikler.

Ordbogsopslag og markeringer

Hvert afsnits forside indeholder en liste med ord fra ordklassen i rodmorfemet. I den forbindelse er det en god idé at snakke med kursisterne om ordbogsopslag og især lægge vægt på, at verber slås op i infinitiv, men at det er bedst at tage udgangspunkt i rodmorfemet ved bøjning.

Bøjningsmorfemer står med rødt for at gøre oversigterne tydelige og visuelle for kursisterne. Uregelmæssigheder og dobbeltkonsonanter står med sort fed.

Substantiver

Første del i ordklassehæftet handler om substantiver. Kursisterne skal lære at afgøre, hvornår et ord er et substantiv, og de skal derefter arbejde med en række opgaver, der har fokus på stavning og bøjningsmønstre.

Læreren gennemgår skemaet med substantivernes bøjninger [s. 5] for holdet, evt. med flere eksempler på tavlen.

Side 6, Opgave 2. Quiz og byt

Til denne opgave hører kopiark.

Opgaven er en repetition af bøjningsskemaerne samt den foregående opgave.

Kursisterne skal gøre følgende:

- Alle får et kort
- Alle rejser sig op
- Alle rækker deres kort op i strakt arm for at vise, at de er 'ledige'
- Kursisterne finder sammen 2 og 2

- Kursisterne stiller hinanden spørgsmålene fra deres kort (svaret står nederst på kortet)
- Kursisterne svarer på spørgsmålene
- Kursisterne bytter kort
- Kursisterne finder en ny ledig makker
- Osv.

Læreren afgør, hvornår holdet har været nogenlunde igennem kortene.

Side 8, Opgave 1. Gæt et substantiv

Til denne opgave hører kopiark.

Hent beskrivelserne af substantiverne og følg instruktionen.

Opgaven handler om at lytte og kunne forstå en forklaring og derpå gætte et substantiv.

Side 8, Opgave 2. Margretheskål

Til denne opgave hører kopiark.

Hver gruppe får en plastikkop eller konvolut med 15 substantiver i.

Opgaven er en fortsættelse af foregående opgave, men nu skal kursisterne selv skiftes til at forklare et substantiv.

Læreren gør opmærksom på, at ét af substantiverne får dobbeltkonsonant, når det bøjes.

I denne opgave er det værd at tale om:

- Udtalen af nogle af substantiverne, fx 'æblet' (Hvordan siger vi det, og hvordan skriver vi det?)
- Flertalsformerne (Der kommer kun 'r' med i flertal bestemt, hvis det ender på 'r' i flertal ubestemt).

Side 9, Opgave 1. Uregelmæssige substantiver

Opgaven handler om bøjning af uregelmæssige substantiver.

Opgaven er lidt svær og kan laves på flere måder lidt afhængig af, hvor meget dansk kursisterne kan.

1. Læreren skriver i samarbejde med holdet nogle eller alle ordene op på tavlen i ental ubestemt. Kursisterne skal selv finde ud af, om det hedder 'en' eller 'et' og derpå bøje dem i resten af formerne.
2. Læreren skriver ikke noget på tavlen, men hjælper mundtligt holdet på vej ved at finde et par eksempler af substantiverne på billedet.
3. Man kan også lade kursisterne skiftes til at trække et kort med substantiverne på. **Til denne opgave hører kopiark.**

Substantiverne på billedet er fx:

Mand, kvinde, far, mor, bror, datter, hånd, fod, barn (plus evt. tå og øje)

OBS: højfrekvente ord som fx 'barn', 'mor' og 'far' volder ofte besvær, når de skal bøjes i flertal. Det kan derfor være en god idé jævnligt at vende tilbage til dette skema.

Side 11, Opgave 1. Rodmorfemer

Opgaven drejer sig om at dele sammensatte substantiver i morfemer og eventuelle bindemorfemer.

En del kursister kender til morfemdeling enten via FVU eller via deres sprogcentertid. Men der sidder dog ofte en gruppe, som aldrig har hørt om det før. Læreren kan med henvisning til oversigterne over substantivernes bøjning

forklare, hvorfor morfemdeling er en god strategi, når man skal stave. Man kan fx opfordre sine kursister til selv at indsamle nogle ord fra fx reklamer, TV, gratisaviser og morfemdele dem.

Ved substantiverne i denne opgave er det værd at tale om:

- 'Menneske – ret'. Hvorfor deles det ikke 'mennesker – et', som mange erfaringsmæssigt tror?
- 'e' og 's'. Hvornår er det et bindemorfem, og hvornår hører det med til et af rod morfemerne?
- 'Lag' og 'lav', - de udtales ens i de sammensatte substantiver, men betyder noget forskelligt. Læreren kan evt. udvide og forklare udtale- og staveproblemet med ord som 'flag', 'flagstang', 'dag', 'dagpenge', 'lav', 'lavvande' m.fl.

Side 11, Opgave 2. Rodmorfemer og bøjningsmorfemer

Opgaven bygger videre på opgave 1, og nu skal kursisterne dele i flere typer morfemer.

Ved substantiverne i denne opgave er det værd at tale om:

- Hvornår hører et 'e' med til rod morfemet, som i fx 'pigen', og hvornår hører det med til bøjningsmorfemet, som i fx 'huset'?
- Morfemdeling af bestemt flertal: 'Hus – e – ne' (fordi det hedder 'huse' i ubestemt flertal, og 'år – ene' (fordi det hedder 'år' i ubestemt flertal).

Side 13, Opgave 1. Substantiver i genitiv

Opgaven handler om at lære kursisterne, at genitiv ikke udelukkende er noget, der kan konstrueres med egenavne, men også med øvrige substantiver. Derudover skal kursisterne lære at skrive genitiv på dansk uden apostrof.

Det er vigtigt at holde kursisterne fast på, at de skal vælge substantiver i ental eller flertal bestemt i genitivform. Mange kursister begynder at skrive pronominer, pronominer + ubestemt form af et substantiv eller udelukkende egenavne, hvis de ikke bliver fastholdt i opgaveformuleringen.

Side 15, Opgave 1. Ordforståelse

Opgaven er tænkt til at vise kursisterne og træne dem i, hvordan morfemdeling kan hjælpe med at forstå lange ord.

Læreren kan forklare:

- Del i morfemer.
- Læs ordet bagfra ét morfem ad gangen.
- Det er ikke så vigtigt, hvilke ord man bruger til at få det til at hænge sammen, fx til, med, for, på osv.
- Det vigtige er at prøve at morfemdele sig frem til betydningen.
- Prøv altid denne teknik før ordbog.
- Træn det selv derhjemme med lange ord fra fx reklamer, aviser el.lign.

Side 15, Opgave 2. Morfembyt og ordforråd

Denne opgave er tænkt til at få kursisterne i gang med at 'lege' lidt med morfemer ved at bytte rundt på rod morfemer i sammensatte substantiver og se, om der kan komme et nyt substantiv ud af det.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Hvorfor kan 'kaffekop' ikke byttes rundt til 'en kop kaffe'?
- Hvorfor kan 'teske' ikke byttes rundt til 'skete'?

- Nogle gange kommer der dobbeltkonsonant og/eller binde-morfem, når der byttes rundt, 'huskat' = 'kattehus'.

Ekstraopgaver til substantiver

Denne del af arbejdet med substantiver omhandler de såkaldte r-problemer, som er en del af stoffet på FVU 3.

Det anbefales, at alle gennemgår gruppe 1, substantiver med endelsen -re, og gruppe 3a, substantiver med tryksvag endelse -er. Mange af ordene er højfrekvente, og det giver mening at arbejde med dem, fx 'en vare', 'en tåre', 'en lærer', 'en dansker', 'en beboer'.

Hvis man arbejder med hele afsnittet, skal kursisterne arbejde med følgende grupper af substantiver:

- De, der ender på 're' i ubestemt ental fx: 'en vare'.
- De, der ender på a / i / o / u / y / æ / ø / å + r i ental ubestemt, fx: 'en direktør'.
- De, der ender på trykstærk 'er' i ental ubestemt, fx: 'et klaver'.
- De, der ender tryksvag 'er' i ental ubestemt, fx: 'en lærer'.

Det er vigtigt, at læreren støtter kursisterne ved at læse ordene højt for dem, så de får mulighed for at øve sig på at høre forskel på tryksvag og trykstærk endelse. Læreren kan også læse højt og bede kursisterne om at gentage substantiverne.

Læreren kan evt. forklare flertalsbøjningerne af trykstærke og tryksvage:

- De trykstærke er så stærke, at ikke alene får de -er i flertal ubestemt, men de kan også holde fast på er, når de bøjes i flertal bestemt.
- De tryksvage er så svage, at de kun får -e i flertal ubestemt, og de er endog så svage, at de taber -e igen med det samme, de bliver bøjet i flertal bestemt.

Alt efter behov og evne kan læreren finde billeder, der illustrerer henholdsvis en svag og en stærk mand eller lave noget visuelt i Notebook eller Prezi.

Side 17, Opgave 1. Jobbetegnelser

Som startopgave skal kursisterne arbejde med jobbetegnelser og nationaliteter, som ofte ender på tryksvagt 'er'. Læreren kan i sin planlægning lave denne opgave sideløbende med læsning af novellen *Tømreren* fra grundbogen. Desuden beskæftiger novellen *En efterårsdag i Danmark* sig med flere substantiver fra denne gruppe.

Side 17, Opgave 2. Nationalitet

Præcisér eventuelt i forbindelse med denne opgave, at nationalitetsbetegnelser på dansk skrives med lille begyndelsesbogstav.

Side 18, Opgave 3. Bøj substantiverne

I denne opgave skal kursisterne bøje alle substantiverne fra de to foregående opgaver. Det er vigtigt, at kursisterne forstår, at de ikke skal skrive landenavnet ind i rubrikken 'ental ubestemt'.

Ved disse substantiver er det værd at tale om:

- Forskellen på 'en tømrer' og 'tømmer'.
- Forskellen på 'læreren' og 'læren'.
- Forskellen på 'danseren' og 'dansen'.
- Forskellen på 'sangeren' og 'sangen'.
- Forskellen på 'mureren' og 'muren'.

- At -e fra flertal ubestemt falder bort i flertal bestemt.
- Udtalen af substantiverne.

Side 19, Oversigt over de 3 grupper med r-problemer

Læreren og holdet gennemgår oversigten sammen. Det kan evt. give mening at sige, at der er 4 grupper.

Side 20, opgave 4. Bøjninger

I denne opgave skal kursisterne bøje alle substantiverne i grupperne i oversigten.

Den kan være en god idé at bede kursisterne notere øverst i skemaet på s. 20: ental ubestemt, ental bestemt osv., da de ellers godt kan miste overblikket.

Side 21, Opgave 5. Tryksvage og trykstærke endelser

I denne opgave skal kursisterne øve sig på at udtale og høre forskel på henholdsvis tryksvag og trykstærk endelse, sådan at de i sidste ende kan bøje og stave substantiverne korrekt. Det er en god idé, hvis læreren i første omgang læser substantiverne højt for hele holdet og beder kursisterne have deres opmærksomhed rettet mod udtalen af endelserne.

Kursisterne skal gøre følgende:

- Alle lytter og følger med på listen, mens læreren læser højt.
- 2 og 2 læser kursisterne et substantiv op for hinanden.
- Kursisterne markerer, om substantiverne har tryksvage eller trykstærke endelser.
- Kursisterne bøjer substantiverne i flertal ubestemt og flertal bestemt.

Verber

Anden del af ordklassehæftet handler om verber. Kursisterne skal lære at afgøre, hvornår et ord er et verbum, og de skal derefter arbejde med en række opgaver med fokus på stavning og bøjningsmønstre.

Ved gennemgangen af verbeskemaerne er det værd at tale om:

- Ordbogsopslag (slå infinitiv op).
- Udtalen i datid og kort tillægsform (det kan være svært at høre forskel).
- Kort tillægsform er ikke det samme som førnutid.

Der er ikke et særligt skema til de 7 verber, der bøjes med -de i datid (havde, sagde, lagde, gjorde, døde, turde, burde). De indgår i andre grupper: Hjælpeverber, uregelmæssige verber og modalverber. Læreren kan efter behov lave særlige øvelser med disse 7 verber.

Det er en god idé at uddele en liste over uregelmæssige verber til kursisterne. Der findes mange på nettet. Man kan hen ad vejen føje til, hvis man finder ud af, at der mangler nogle vigtige verber. Af en eller anden grund mangler fx verbet 'at gøre' i mange lister.

Side 26, Opgave 1. Omskriv

Opgaven repeterer verbernes bøjningsformer som gennemgået i skemaerne.

Læreren instruerer:

- Find alle verber i nutid og sæt streg under dem.
- Få det tjekket af din lærer.
- Skriv HELE teksten om til datid.

Begrundelserne for at skulle skrive hele teksten er:

- Mange skriver forkert af fra en tekst, og det skal de være opmærksomme på.
- Jo flere korrekte sætninger, kursisterne skriver, jo bedre bliver de.
- Hvis kursisterne har svært ved at bruge en PC, er opgaven velegnet til at træne det.

Opgaven kan rettes ved enten at give kursisterne facitarket (praktisk, hvis de bliver færdige i meget forskellige tempi) eller ved at læse den højt sammen på holdet.

Ved gennemgangen af opgaven er det værd at tale om:

- At infinitiv forbliver infinitiv.
- At små verber som 'er' også er et verbum (det overser mange typisk).
- Evt. syntax. Teksten kan bruges til at finde verbaler og subjekter, hovedsætninger og ledsætninger samt til at tale om ledstilling.

Side 27, Opgave 1. Morfemer

Læreren sørger for, at kursisterne besvarer hele opgaven og husker at skrive hele verbet samt hvilken bøjning, det er.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Bøjningsmorfemerne i datid og kort tillægsform.
- Forskel på gruppe 1 og gruppe 2.

Side 28, Opgave 2. Skriv sætninger

Kursisterne skal instrueres grundigt i, at de skal bruge verberne i samme tider, som de forekommer i opgave 1. Læreren kan evt. gennemgå, hvordan man skriver en hovedsætning på dansk. Kursisterne skal selv konstruere sætninger og ikke kopiere fra en ordbog.

Side 28, Fokus på s-verber

S-verberne er her delt op i to grupper. Første gruppe gennemgås i den grundlæggende gennemgang af verber, hvor kursisterne skal arbejde med de højfrekvente verber 'synes', 'skændes' og 'slås'. Anden gruppe omhandler passivkonstruktioner og gennemgås senere i det sværere afsnit, som retter sig mod FVU 3.

Side 29, Opgave 2. S-verber

Verberne i opgaven gennemgås fælles. Læreren kan evt. vise et par ordbogsopslag på fx 'at syne' og 'at synes', så kursisterne kan se, hvor de skal passe på.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At s-verberne anvendes med en gensidig betydning (de er reciprokke), mens de uden s 'går ud over' en anden. Læreren kan evt. illustrere det ved at tegne på tavlen.
- Udtale og stavning af 'synes' og 'syntes'.
- At det er vigtigt at slå det rigtige ord op i ordbogen.

Side 29, Opgave 3. Sætninger med s-verber

Læreren understreger igen, at det er s-verberne, der skal bruges. Kursisterne skal selv skrive sætninger og ikke kopiere fra en ordbog.

Side 29, Mr. Bean in room 426

I denne opgave skal kursisterne lære nye verber og repetere verbernes bøjning. Læreren kan godt vælge en anden Mr. Bean-film, fx *Mind the baby*, *Mr. Bean*, som evt. også kan bruges i forbindelse med den skriftlige opgave *Skriv et indlæg*.

Side 30, Opgave 1. Filmens verber

Læreren introducerer til Mr. Bean evt. ved at vise et billede af ham. Dernæst instrueres kursisterne:

- Holdet ser filmen.
- Kursisterne må IKKE bruge ordbog, skriv evt. på eget sprog i første omgang.
- Kursisterne skriver individuelt så mange verber ned, som de kan nå i løbet af filmen. Det er i første omgang lige meget, hvilken form de skriver dem i. Denne del af opgaven skrives på et stykke kladdepapir.
- Efter filmen samles op fælles og verber skrives i infinitiv på tavlen.
- Evt. verber skrevet på andre sprog oversættes.
- Verberne udvælges og sorteres i grupper efter fx bøjningsgruppe, verber med stumme bogstaver eller andre stavemønstre.
- Der vælges 20 verber, som kursisterne skal skrive ind i skemaet. Man kan evt. vælge at lade kursisterne helt eller delvis selv bestemme, hvilke 20 verber de vil tage.

Side 30, Opgave 2. Verbernes bøjning

Kursisterne bøjer de udvalgte verber i skemaet. Vis evt. igen kursisterne, hvordan de skal slå bøjninger op i ordbogen, og husk at minde dem om, at de skal slå infinitiv op.

Listen over verberne fra denne opgave skal bruges, hvis kursisterne skal lave den skriftlige opgave *Skriv et brev* eller evt. også til opgaven *Skriv et indlæg* fra grundbogen.

Side 31, Kvinde min

Mange dsa-kursister har svært ved kort tillægsform. De bruger den som datid og tænker ikke altid over, at kort tillægsform ikke kan klare sig uden et hjælpeverbum.

Denne opgave er tænkt til at sætte fokus på kort tillægsform og sammenhængen med hjælpeverbet.

Side 31, Opgave 1. Lyt til sangen

Kursisterne skal koncentrere sig om at lytte og ikke sidde og tjekke ord eller andet i ordbog.

Side 31, Opgave 2. Følg med i teksten

Når kursisterne har lyttet til sangteksten igen og sat streg under ord, de ikke forstår, kan læreren gennemgå hele teksten samlet og forklare de ord, der er problemer med.

Side 33, Opgave 3. Sangens verber

Læreren instruerer:

- Kursisterne sætter streg under verber i rod morfem, nutid og kort tillægsform.
- Læreren viser, hvordan verberne skal skrives ind i skemaet (nogle kursister vil ikke være opmærksomme på, at de skal en linje ned for hvert nyt verbum).
- Læreren kan minde kursisterne om, at modalverber er særlige.
- Når alle verberne er skrevet ind, bøjes de i de øvrige former.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Repetition af modalverber, s-verber og uregelmæssige verber.

- Endelserne i kort tillægsform.
- Rodmorfemer, - nogle gange lyder de mærkelige, fx 'hustl', men det er vigtigt at bruge rodmorferne som udgangspunkt for bøjningerne.

Ekstraopgaver til verber

Denne del af arbejdet med verber omhandler r-problemer, verber indeholdende bogstavet d, passivkonstruktioner og lang tillægsform. Det er en del af stoffet på FVU 3.

Side 36, Verber med r-problemer

For mange dsa-kursister er det et problem helt generelt at huske at sætte -r/-er på i nutid ved alle verber. Snak med kursisterne om, at der altid skal -r/-er på, hvis de skriver i nutid, og at man ikke kan skrive en sætning kun i infinitiv.

Side 35, Opgave 1. Infinitiv og nutid

Introducér eventuelt til opgaven ved at lave et par eksempler med r-problemer og et par eksempler uden r-problemer på tavlen.

Læreren kan vælge fremgangsmåden beskrevet i ordklassehæftet eller evt. selv læse et verbum op ad gangen, bede holdet læse efter i kor og derefter sige ja eller nej til, om de kan høre forskel. Det plejer at skabe en sjov stemning.

Side 36, Opgave 2. Infinitiv, nutid og modalverber

Det er vigtigt at fastholde kursisterne i, at de skal skrive hele sætningen. Det er god træning at skrive så meget som muligt.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Efter 'at' står verbet altid i infinitiv.
- Efter et modalverbum står verbet altid i infinitiv.

Side 37, Opgave 1. Fokus på d`ets lyde og bøjningsmønstre

Læreren instruerer til opgaven ved at gennemgå eksemplerne i hæftet på hårdt d, blødt d og stumt d. Holdet finder i fællesskab nogle flere eksempler, som skrives på tavlen.

Holdet skal gøre følgende:

- Læreren gennemgår det første verbum i skemaet.
- Læreren beder en kursist prøve med det næste.
- Kursisterne laver resten af opgaven.
- Opgaven bliver gennemgået fælles til sidst.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Faren ved de verber, der kan forveksles, fx: 'at bede' og 'at bide'.
- Udtale - Det er en god idé at træne datid og kort tillægsform meget, fx udtalen af 'badede' kontra hvordan det staves.

Side 39, Verber i passiv

Kursisterne skal primært lære at gennemskue passivkonstruktioner for at blive bedre til at læse. Der indgår ofte passivkonstruktioner i prøven i læseteknik på FVU 3.

Læreren forklarer ved hjælp af et par eksempler på tavlen, hvordan passiv konstrueres.

Side 39, Opgave 1. Fra aktiv til passiv

Det er vigtigt, at holde kursisterne fast på, at de *skal* finde verbal, subjekt og objekt, før de skriver svarene. Mange kursister springer denne del af opgaven over. Men for at træne mekanismen og kunne genkende passivkonstruktioner senere, er det vigtigt at følge instruktionen nøje.

Side 40, Problemer med lang tillægsform

Kursisterne skal kende, kunne bruge og stave hørfrekvente ord som fx 'spændende' og 'irriterende'.

Problematikken indgår ofte i diktater og opgaver om læseteknik på FVU 3. Problemet med endelserne ene/ende kan være svært at få styr på med rent grammatiske forklaringer. Tømmelfingerreglerne er et mix af forfatterens egne og kursisters huskereglere. Og de fungerer rigtig godt i praksis.

Læreren gennemgår introduktionen og tommelfingerreglerne med eksempler.

Side 41, Opgave 1. -ende eller -ene?

Bed evt. kursisterne om at skrive alle sætningerne i stedet for blot at finde det rigtige ord.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Hvilke tommelfingerregler har kursisterne brugt?

Side 42-43, Opgave 2. Sætninger, opgave 3. Bevægelsesverber og opgave 4. Sætninger

Læreren gennemgår eksemplerne, og kursisterne løser derefter opgaverne.

Ved disse opgaver er det værd at tale om:

- Nogle gode eksempler på sætninger.
- At lang tillægsform kan have forskellige funktioner.
- At lang tillægsform ikke kan stå alene som verbal.

Adjektiver

Tredje del i ordklassehæftet handler om adjektiver. Kursisterne skal lære at afgøre, hvornår et ord er et adjektiv, og de skal derefter arbejde med en lang række opgaver med fokus på stavning og bøjningsmønstre.

Modsat afsnittene om substantiver og verber starter adjektivafsnittet ikke med bøjningsskemaer, men med en opvarmningsøvelse i at finde antonymer og dernæst følger en opgave, hvor kursisterne skal prøve selv at finde frem til bøjningsreglerne.

Side 45, Opgave 1. Sætninger med adjektiver

Til denne opgave hører kopiark.

Hver gruppe skal have en tom flaske samt en kop at putte adjektiverne i.

Læreren instruerer i spillet, som det er forklaret i ordklassehæftet.

Det er vigtigt at fastholde kursisterne i, at det er en mundtlig øvelse. De skal ikke skrive før i næste opgave, hvor nogle af adjektiverne vil gå igen.

Side 46, Opgave 1

Læreren instruerer og beder kursisterne finde så mange antonymer som muligt.

Mange kursister vil skrive nogle adjektiver i t-form og andre i e-form, men som opvarmning til gennemgangen af bøjningsskemaerne er det vigtigt at holde kursisterne fast på at skrive antonymerne i grundform, fordi adjektiverne i opgaven står i grundform.

Side 47, Opgave 1

Læreren viser med et par eksempler på tavlen, at et adjektiv kan have 3 former:

Grundform, t-form og e-form. Læreren skal på nuværende tidspunkt ikke begynde at forklare reglerne nærmere.

Kursisterne skal læse sætningerne i opgaven og prøve selv at finde ud af reglerne for bøjning af adjektiver.

Forklar kursisterne, at de skal se på hele sætningen, på betydningen og på hvilke ord, der står foran og efter adjektiverne. Det kan være en god idé at gennemgå opgaven fælles til sidst.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At substantivet 'briller' er flertal.
- At sætninger med 'Det er.....+ adjektiv' altid får adjektiv i t-form.
- At adjektiver kan have forskellige former, selv om de beskriver det samme substantiv, - alt afhængigt af, hvor i sætningen de står, fx 'Det hvide hus er ret stort'.

Side 47-50, Adjektivernes bøjning

Adjektiver forekommer ofte som den sværeste ordklasse at få styr på. Læreren kan med fordel dele

gennemgangen af bøjningsskemaerne op i mindre bidder og lave opgaver med diktat, læsning, skrivning eller andet ind imellem.

Ved gennemgangen er det værd at tale om:

- Udtale. 't' i t-form bliver til hårdt d, og 'e' i e-formen kan være svært at høre. Ofte forlænges udtalen af grundformen, fx 'rød' = 'rød', og 'røde' = 'røød'.
- At 'å' i 'grå' og 'blå' ændrer udtale, når det bliver bøjet i t-form.
- Bøjningsmønsteret ved 'gammel'. Mange kursister skriver 'gammle' i e-form. Forklar stavereglene ved dobbeltkonsonant + konsonant: Det kan man som hovedregel ikke på dansk, og derfor bliver 'gammle' til 'gamle'.
- At reglerne for gradbøjning ikke er nagelfaste. Der findes adjektiver på én stavelse, som bøjes med 'mere' og 'mest', fx 'blå' (slutter med vokal), ligesom der findes adjektiver på mere end én stavelse, som kan bøjes med endelser, fx 'sikker.' Basiskursister er dog ofte ret usikre, når det kommer til adjektiver, så det er en god ide at anbefale dem så vidt muligt at bruge reglerne i skemaet.

Side 50 og 51, Uregelmæssige adjektiver.

Dette afsnit indledes med fokus på adjektivet 'lille'. Det er et højfrekvent ord, som mange kursister ikke kan gradbøje korrekt.

Side 50, Opgave 1. Lille

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At det hedder 'lille' i alle former undtagen flertal.
- At bogstavet 'd' følger med fra 'mindre' til 'mindst'.
- At 'mindst' kan bøjes i e-form 'mindste'.

Side 51, Opgave 2. Gradbøjning

Til denne opgave hører kopiark.

Ved gennemgangen af de uregelmæssige adjektiver skal bruges en kop med adjektiverne i grundform. Alternativt kan læreren skrive adjektiverne på tavlen.

Kursisterne må *ikke* kigge i boksen over uregelmæssige adjektiver.

Kursisterne skal gøre følgende:

- De skiftes til at trække et adjektiv.
- De skal prøve, så godt de kan, at gradbøje adjektivet.

Læreren skriver kursisters bud på tavlen eller beder dem selv komme op og skrive. Til sidst gennemgås adjektiverne i boksen.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Forskellen på 'mange' og 'meget', 'få' og 'lidt' [tællelig og utællelig, repeter evt. forskellen på tællelige og utællelige substantiver].
- Adjektivet 'få'. Ikke mange ved, hvad det betyder. Stavning og udtale af 2. og 3. grad.

Side 51, Opgave 1. Adjektivernes morfemer

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Udtale og stavning ved e-form.
- Udtale og stavning ved 2. grad. Kursisterne glemmer typisk det sidste -e i bøjningsendelsen. Det er en god idé at benytte enhver lejlighed til at minde dem om, at det er 3 bogstaver: -ere.
- At finalt -e ved e-form i 3. grad står alene: Høj - est - e.

Side 53, Opgave 1. Den rigtige form af et adjektiv

I denne opgave skal kursisterne øve sig på at bruge det, de har lært om grundform, t-form og e-form.

Det er en god ide at godtage både 'ny' og 'nye', da det ifølge retstavningen er valgfrit, om man vil tilføje -e ved 'ny' og 'fri'.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At nogle substantiver hedder det samme i ental og flertal, så derfor skal kursisterne være opmærksomme, når de indsætter adjektiverne. (I denne tekst er det substantivet 'snefnug')

Side 54, Gradbøjning

Til denne opgave hører kopiark.

Kursisterne skal bruge en kop med adjektiver i grundform.

Opgaven kan løses, som der står i *Ordklassehæftet*, men der kan være behov for en strammere lærerstyring:

- Start med at læse sætningerne fælles uden at have udleveret adjektiverne.
- Snak med kursisterne om, hvordan man ville kunne beskrive substantiverne i sætningerne og skriv forskellige forslag op på tavlen, fx i nr. 1 er det bygninger, og bygninger kan være høje, smukke, gamle, osv.
- Gør kursisterne opmærksomme på, at nogle af de adjektiver, som de vil få udleveret, kan passe flere steder, men i sidste ende er der kun én mulighed, da andre sætninger ellers ikke vil give mening.
- Kursisterne skal i grupperne skiftes til at tage et adjektiv, og gruppe-medlemmerne skal blive enige om, i hvilken sætning det hører til. Brikken med adjektivet lægges ved sætningen.
- Når grupperne er færdige med den del af opgaven, tjekker læreren.
- Nu skriver kursisterne 1., 2. og 3. grad af adjektiverne.
- Gennemgå evt. til sidst alle sætningerne fælles.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Adjektiverne 'høj' og 'stor'. 'Høj' passer til sætning nr. 1, og 'stor' passer til sætning nr. 8. Mange kursister starter med at bruge 'stor' til sætning nr. 1, men får så problemer senere i opgaven.

Side 55, Opgave 2. Sætninger

Kursisterne skal skrive sætninger med adjektiver i 2. grad.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At sætningerne skal indeholde mindst ét verbal
- At 'end' staves med d og ikke 'en'.
- At det er vigtigt at huske hele bøjningen i 2. grad på -ere.
- At det ikke er muligt at gradbøje med både -ere og 'mere', fx 'mere dygtigere'.

Ekstraopgaver til adjektiver

Denne del af arbejdet med adjektiver omhandler sammensatte ord, adjektiver der ender på 'sk', r-problemer ved adjektiver og de såkaldte låneadjektiver. Det er en del af stoffet på FVU 3.

Side 56, Opgave 1. Sammensatte ord

I denne opgave skal kursisterne arbejde med det særlige problem, at finalt 'å' i adjektiver skifter udtale, når det sættes sammen med andre ord eller bøjningsmorfemer.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Det er adjektivet, der skal slås op i ordbogen. Fx kan 'skrå' også være både et substantiv og et verbum, og nogle kursister kan tro, de fx skal bøje substantivet 'skrå'.
- Hvornår er det en sammensætning med et adjektiv med finalt 'å', og hvornår er det noget helt andet? Eksempler på ord, der ikke dur i denne opgave er 'skråle' og 'gråd'.

Side 56, Opgave 2. Adjektiver, der ender på 'sk'

I denne opgave skal kursisterne arbejde med stavemønstrene med adjektiver, der ender på 'sk'. Eftersom mange nationalitetsbetegnelser ender på 'sk' [tysk, dansk, arabisk, indisk osv.], kan det være relevant også på dsa basis at arbejde med disse adjektiver.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- At nationalitetsbetegnelserne med 'sk' er adjektiver [tysk], mens de med 'er' er substantiver [tysker].
- De adjektiver i denne gruppe, som ender på 'isk', fx 'fantastisk'. Erfaringen viser, at de er særligt svære at stave til. Træn evt. lidt stavelsesdeling for at få det hele med.

Side 57, Adjektiver med r-problemer

Læreren gennemgår skemaet med vægt på udtalen.

Ved gennemgangen er det værd at tale om:

- At adjektiverne er regelmæssige, men at det er svært at høre endelserne.
- At det er vigtigt at kigge på den sætning, som adjektivet indgår i for at afgøre, hvilken form adjektivet skal bøjes i.

Side 58, Opgave 1. Indsæt adjektiverne med r-problemer

I denne opgave skal kursisterne indsætte adjektiver med r-problemer i den korrekte form i en tekst.

Det vil være en god idé at læse teksten højt fælles til sidst for at gøre kursisterne ekstra opmærksomme på problemet ved udtale og stavning af adjektiverne.

Side 59, Opgave 2. R-problemer ved gradbøjning

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Udtale og bøjning i 2. grad.

Side 59, Låneadjektiver

Betegnelsen "låneadjektiver" er opfundet af en FVU-kursist. Det er en meget beskrivende betegnelse, som fungerer godt i praksis.

Side 59, Opgave 1. Bøj verberne.

- Kursisterne bøjer verberne i skemaet, og læreren skriver dem op på tavlen eller smartboard, så alle har et overblik.
- Gennemgå derefter, hvad der sker, når man bruger verber adjektivisk. Almindelige adjektiver står med røde endelser, og låneadjektiverne med fed sort.
- Prøv, om kursisterne selv kan formulere, hvad der sker, og hvilke former, der bruges hvor. (At kort tillægsform bruges i grundform og t-form, og datid bruges i e-form).

Side 60, Opgave 2. Låneadjektiver.

I denne opgave skal kursisterne indsætte den rigtige form af et låneadjektiv. Læreren skal huske at gøre kursisterne opmærksomme på, at nogle verber/låneadjektiver er uregelmæssige, og at nogle verber/låneadjektiver får dobbeltkonsonant, når de bøjes.

Opgaven kan evt. gennemgås fælles til sidst, hvor kursisterne skal forklare deres valg af bøjninger. Det er en god idé igen og igen at gennemgå det, fx gentage: 'Det er flertal, så skal det være e-form, og e-form er datid.'

Side 61, Opgave 3. Den rigtige brik.

Til denne opgave hører kopiark.

Kursisterne skal bruge låneadjektiver i "parformer", fx hjemmebagt/hjemmebagte.

Læreren instruerer:

- Kursisterne sorterer låneadjektiverne i par.
- Kursisterne læser sætningerne.
- Kursisterne placerer en brik med et låneadjektiv der, hvor de mener, den hører hjemme.
- Læreren tjekker.
- Kursisterne skriver nu de rigtige svar.

Side 62 og 63, Opgave 4. Sammensatte låneadjektiver og opgave 5. Den korrekte form af låneadjektivet.

I disse opgaver skal kursisterne træne nogle lange og besværlige låneadjektiver. Den slags kan forekomme til diktatprøven på FVU 3. Opgaven er desuden en god anledning til at vise, hvorfor det fortsat er en god teknik at kunne dele i både stavelser og morfemer.

Ved denne opgave er det værd at tale om:

- Ordbogsopslag ved lange, sammensatte ord.

Skemaer og kopiark til *Basis*, grundbogen

Siderne kan printes ud, kopieres efter behov og evt. lamineres. Der er anført til hvilken opgave, de skal bruges, og der henvises til dem med **gult** i vejledningen.

Opgave 1 på side 48, grundbogen

Svære substantiver med r-problemer

ental ubestemt	ental bestemt	flertal ubestemt	flertal bestemt
en tømrer			

Opgave 1 på side 65, grundbogen

Substantiver med r-problemer

ental ubestemt	ental bestemt	flertal ubestemt	flertal bestemt
En sommerafløser			
	kvarteret		
En computer			
		allergikere	
En vinduespudser			
	vinduesskraberen		

Hvad er svært ved disse substantiver?

Opgave 2 på side 84, grundbogen

Verber med r-problemer (2 sider)

rod	infinitiv	nutid	datid	kort tillægsform
vælg				
risiker				
konkluder				
imponer				
vurder				
lev				
server				
funger				
sig				
smag				

Opgave 1 side 87, grundbogen

Find et eventyr, gruppedannelse

[4 sider]

Kursisterne skal have hver en seddel, ud på gulvet og finde deres makker.

Klip eventyrteksterne i tre stykker uden titlerne.

[Askepot]

Dette eventyr handler om den smukke pige Askepot. Da hendes mor dør, gifter hendes far sig igen, og Askepot skal bo sammen med sin nye stedmor og 2 stedsøstre. De er onde ved Askepot og behandler hende som en tjenestepige. I landet er der en smuk ung prins, som skal finde sig en kone. Kongehuset holder et bal, for at prinsen kan finde den kvinde, han vil giftes med. En fe hjælper Askepot, så hun kommer med til ballet. Prinsen bliver forelsket i hende, men hun løber væk. Hun taber sin ene sko, og prinsen leder efter hende i hele landet ved at lade alle unge kvinder prøve skoen. Til sidst finder han Askepot, og de bliver gift og lever lykkeligt til deres dages ende.

[Rødhætte og ulven]

Dette eventyr handler om en lille pige, som bor i skoven med sin mor. Hendes bedstemor bor i nærheden, og da hun bliver syg, skal Rødhætte hen til hende med en kurv med kage og vin. Hendes mor siger til hende, at hun SKAL blive på stien og ikke gå ind mellem træerne. På vejen møder Rødhætte en sulten ulv, som narrer hende til at gå ind mellem træerne og plukke blomster. Dernæst skynder ulven sig hen til bedstemorens hus og æder hende. Han tager hendes nattøj på og lægger sig i hendes seng. Da Rødhætte kommer, æder han også hende. Han bliver meget træt og falder i søvn. Han snorker så højt, at en jæger hører det og kommer ind i huset. Han slår ulven ihjel og redder både Rødhætte og hendes bedstemor ud af ulvens mave.

[Den lille havfrue]

Dette eventyr handler om den lille havfrue, som bor med de andre havfolk på bunden af havet. En nat er det et frygteligt stormvejr, og hun redder en smuk prins, som er ved at drukne, da hans skib synker. Hun bliver meget forelsket i ham, men som havfrue kan hun ikke blive gift med ham. Hun laver derfor en aftale med havheksen om, at hun får ben i stedet for fiskehale i 24 timer. Til gengæld vil havheksen have havfruens smukke stemme. Havfruen er derfor stum, men hun skal vinde prinsens kærlighed. Hvis ikke havfruen kan få prinsen til at kysse sig indenfor de 24 timer, vil hun dø. Det lykkes hende ikke, og hun dør til sidst og bliver til skum på havet.

[Prinsessen på ærten]

Dette eventyr handler om en prins, som skal giftes. Men det skal være med en rigtig prinsesse. Mange kvinder vil gerne giftes med ham, men ingen af dem er rigtige prinsesser. En aften er det et frygteligt uvejr. Det banker på porten til slottet. Udenfor står en ung kvinde, som ser meget våd og forkommen ud. Hun bliver budt indenfor og får lov at overnatte på slottet. Dronningen reder hendes seng med mange madrasser og dyner ovenpå hinanden, og under det hele lægger hun en ært. Den næste dag fortæller den unge kvinde, at hun har sovet elendigt, og at hun er gul og blå over hele kroppen. På den måde finder prinsen ud af, at hun må være en rigtig prinsesse, og de bliver gift og lever lykkeligt til deres dages ende.

[Snehvide og de 7 små dværge]

Dette eventyr handler om en ond dronning og hendes steddatter Snehvide. De er begge meget smukke. Dronningen har et tryllespejl, som hver dag fortæller hende, at hun er den smukkeste i landet. Men en dag siger spejlet pludselig, at Snehvide er den smukkeste. Dronningen bliver rasende og beder en jæger tage Snehvide ud i skoven og dræbe hende. Jægeren kan dog ikke dræbe den smukke pige, så han lader hende løbe. Hun gemmer sig i skoven hos 7 små dværge, som passer på hende. Men dronningen finder ud af, at hun er blevet snydt, og forklædt som gammel kone tager hun ud i skoven for at slå Snehvide ihjel. Til sidst lykkes det hende, og Snehvide falder om. Men hun bliver vækket til live, da en smuk ung prins kommer forbi og kysser hende. De bliver gift og lever lykkeligt til deres dages ende.

[Tornerose]

Dette eventyr handler om en konge og dronning, som ikke kan få børn. En dag fortæller en frø dem, at de vil få en datter. Da hun er født, holder de en stor fest og inviterer familie og venner til at komme. Pigen skal hedde Tornerose. Der er også 13 kloge feer i landet, men de inviterer kun 12, fordi de kun har 12 guldtallerkener. Den 13. fe bliver så gal, at hun kommer alligevel. Hendes gave til den lille pige er, at pigen skal stikke sig på en ten og dø, når hun bliver 15 år. En af de gode feer når at ændre det til, at Tornerose ikke vil dø, men falde i en dyb søvn, som skal vare i 100 år. Alle på slottet falder i søvn, og en stor tjørnehæk vokser op og omringer slottet. Mange unge mænd prøver at komme igennem hækken og ind til Tornerose for at vække hende. Først da de 100 år er gået, lykkes det en prins at komme ind. Han kysser Tornerose, og de bliver gift og lever lykkeligt til deres dages ende.

[Aladdin]

Dette eventyr handler om en ung mand i Asien. Han bor med sin mor, og de er meget fattige. I byens bazar møder Aladdin ofte sultanens datter Gulnare, og de to unge bliver forelskede i hinanden. Aladdins mor spørger sultanen, om de kan blive gift, og svaret er: "Hvis Aladdin kan få et palads, der er større og smukkere end sultanens, ja, så kan de blive gift." En dag kommer Aladdins onkel på besøg, og han beder Aladdin hjælpe ham med at få fat i en gammel olielampe, som ligger i en hule under jorden. Til gengæld vil Aladdin få alle de rigdomme, der er nede i hulen. Aladdin finder også en magisk ring i hulen, og da onklen prøver at snyde ham, så han ikke kan komme ud igen, tryller ringen ham hjem til moren. Han har lampen med, og da han begynder at pudse den, kommer der en ånd ud, som kan opfylde hans ønsker. Aladdin ønsker sig et palads større og smukkere end sultanens, og sådan bliver han gift med Gulnare, og de lever lykkeligt til deres dages ende.

[Rumleskaft]

Dette eventyr handler om en fattig møller og hans datter. En dag møder mølleren kongen og siger for at prale, at hans datter kan spinde hø om til guld. Kongen sender bud efter datteren og låser hende inde i et værelse fyldt med hø, som hun skal spinde om til guld. Hvis ikke hun kan, skal hun dø. En lille mand kommer og tilbyder sin hjælp, hvis datteren vil give ham noget. Hun giver ham sin halskæde. Så spinder han høet om til guld. Kongen vil have mere, og anden gang giver datteren sin ring til den lille mand. Tredje gang har hun ikke mere, så den lille mand forlanger at få det første barn, som hun vil få. Kongen bliver så glad for datteren og guldet, at han gifter sig med hende. De får et barn, og så kommer den lille mand for at hente det. Han vil kun give barnet tilbage, hvis datteren kan gætte hans navn. Det ender med, at hun gætter rigtigt, og hun får sit barn tilbage og lever lykkeligt til sine dages ende.

[De tre små grise]

Dette eventyr handler om tre små grise og en stor, styg ulv. Grisene flytter hjemmefra og skal bygge hver deres hus. Den første gris bygger et hus af strå. Ulven kommer forbi, og han puster og pruster, så huset vælter, og han æder grisen. Den anden gris bygger et hus af pinde, og også her kommer ulven, puster og pruster, huset vælter, og han æder grisen. Den tredje gris bygger et hus af mursten, og ulven kan ikke puste det omkuld. Han prøver derfor at narre grisen til at komme ud ved at fortælle om lækker mad, som man kan finde på markerne eller købe på markedet. Hver gang bliver ulven narret af grisen, og det ender med, at ulven kravler ind i grisens hus gennem skorstenen. Men grisen har sat en stor gryde med vand ind i ildstedet, og ulven falder lige ned i det kogende vand og dør.

Opgave 5 på side 104, grundbogen

Vanskelige verber [3 sider]

rod	infinitiv	nutid	datid	kort tillægsform
gå				
skynd [sig]				
find				
hold				
sælg				
giv				
frys				
fald				

kryb				
få				
slå				
hjælp				
tænd				
brænd				
stræk				
forsvind				
sid				
lig				

spring				
se				
flyv				
stå				
vid				

Opgave 1 på side 108, grundbogen

Ord og betydning

Bøj 'at dø' 1 som verbum

rod	infinitiv	nutid	datid	kort tillægsform

Bøj 'død' som substantiv (pas på, tjek ordbogen!)

ental ubestemt	ental bestemt	flertal ubestemt	flertal bestemt

Bøj 'død' som adjektiv

grundform	t-form	e-form

Opgave 1 side 111, grundbogen

Gruppedannelse til lyrik

Kursisterne skal have hver en seddel, ud på gulvet og finde deres makker.

hest	fest	bedst
din	min	vin
vind	sind	kind
taske	maske	flaske
sidde	bede	lede
gule	fugle	mule
nøgle	øgle	gøgle
bord	mor	tror
gave	mave	lave
næser	læser	blæser
igen	ven	men
gryder	nyder	lyder

Opgave 2 side 123

Far eller fare

ental ubestemt	ental bestemt	flertal ubestemt	flertal bestemt

Opgave 1 på side 136, grundbogen

Mundtlig øvelse i indirekte tale

Husk kursisterne på, at denne øvelse er mundtlig!

✂ ...

Jeg er god til matematik

Jeg elsker pasta

Jeg kan lide at cykle

Jeg hader sne og kulde

Jeg har to børn

Jeg har en dejlig have

Jeg bor i København

Jeg har to sorte katte

Jeg står op kl. 5

Mit hår er tyndt

Jeg spiser morgenmad hver dag

Min far bor i Jylland

Det er sjovt at gå i biografen

Jeg har ondt i halsen

Jeg skal rejse til Spanien i morgen

Jeg synes arabisk er svært

Jeg er dårlig til at lave mad

Det er dejligt, når solen skinner

Jeg ønsker mig en opvaskemaskine til jul

Jeg er født i Danmark

Opgave 2 på side 140

Kategorisering

Hvem:

Nedim, Nedims familie, Nedims kæreste og venner

Hvor:

Hvornår:

Hvad:

Hvorfor:

Hvordan:

Opgave 4 på side 153 i Grundbogen. Skriv et læserbrev.

Et svar på et læserbrev

Ældre i busserne

I et læserbrev her i avisen skrev Linda Jensen den 19/10, at hun foreslår, at buschauffører skal holde øje med passagererne og bede unge om at rejse sig for ældre. Jeg kan godt forstå problemet, men jeg er dybt uenig med hende i, at det skal være chaufførernes job at holde øje med den slags. Det vil være for farligt, fordi de også skal holde øje med trafikken. Jeg synes, at medpassagererne skal tage ansvar og fx bede en ung om at give sin plads til en ældre. Når det er en skoleklasse, må det være lærerens ansvar, hvis de unge ikke selv kan finde ud af det. Lad chaufføren køre bussen, og lad passagererne hjælpe hinanden. Sådan får vi en bedre bustur.

Mads Jørgensen
buschauffør
(også) Nørrebro

- Læs dette læserbrev
- Inddel det i:
 - a. Overskrift
 - b. Præsentation
 - c. Din mening og synspunkt (Mads Jørgensens)
 - d. Forslag til løsning
 - e. Afslutning
 - f. Navn og by

Skemaer og kopiark til *Basis*, ordklassehæftet

Siderne kan printes ud, kopieres efter behov og evt. lamineres. Der er anført til hvilken opgave, de skal bruges, og der henvises til dem med **gult** i vejledningen.

Opgave 2 på side 6, Ordklassehæftet

Quiz og byt med substantiver

Det er vigtigt at forklare kursisterne, at modparten ikke må se svaret med rødt, før han/hun har forsøgt at svare.

✂ ...

Hvad hedder "et bord" i ental bestemt? Bordet	Hvad hedder "en telefon" i flertal ubestemt? Telefoner	Hvad hedder "en dame" i flertal bestemt? Damerne
Hvad hedder "en kaffekop" i ental bestemt? Kaffekoppen	Hvad hedder "en blomst" i flertal bestemt? Blomsterne	Hvad hedder "en brødkniv" i flertal ubestemt? Brødknive
Kan man tælle "olie"? Nej	Kan man tælle "luft"? Nej	Kan man tælle "kroner"? Ja

Er "et venskab" en ting eller et begreb?	Er "fattigdom" en ting eller et begreb?	Er "en chef" en person eller et begreb?
Et begreb	Et begreb	En person
Hvad hedder "en stol" i flertal ubestemt?	Hvad hedder "en dreng" i ental bestemt?	Hvad hedder "en hest" i flertal bestemt?
Stole	Drengen	Hestene
Hvad hedder "en fugl" i flertal ubestemt?	Hvad hedder "et æbletræ" i ental bestemt?	Kan man tælle "kaffe"?
Fugle	Æbletræet	Nej
Kan man tælle "kopper"	Er "en sovesofa" en ting eller et begreb?	Kan man tælle "ungdom"
Ja	En ting	Nej

Kan man tælle "forkølelse"?	Hvad hedder "et billede" i ental bestemt?	Hvad hedder "en pige" i flertal bestemt?
Ja	Billedet	Pigerne
Er "et bryllup" en begivenhed eller et begreb?	Er "en begravelse" en ting eller en begivenhed?	Kan man tælle "dagslys"?
En begivenhed	En begivenhed	Nej
Kan man tælle "solnedgang"?	Hvad hedder "et kort" i flertal ubestemt?	Hvad hedder "en skoletaske" i flertal bestemt?
Ja	Kort	Skoletaskerne
Hvad hedder "et år" i flertal ubestemt?	Hvad hedder "vand" i ental bestemt?	Hvad hedder "en bil" i ental bestemt?
År	Vandet	Bilen

Opgave 1 på side 8, Ordklassehæftet

Beskrivelser af substantiver

Gør følgende:

- Læreren læser beskrivelserne op for kursisterne, som skal gætte, hvilket substantiv, der beskrives.
 - Man kan evt. sætte tid på.
 - Læreren kan selvfølgelig vælge andre substantiver og selv lave forklaringer.
1. Den er formet som et rektangel. Den kan have mange farver. Den kan vise, hvad klokken er. Nogle bruger den som vækkeur. Nogle bruger den som ordbog og regnemaskine. Man bruger den mest til at sende beskeder med og til at tale i. [Mobiltelefon]
 2. Nogle er meget små og kan være i en taske. Nogle er store og fylder meget. Den kan have mange farver og mønstre. Den kan slås op og i. Man bruger den tit i Danmark. Man bruger den, når det regner. [Paraply]
 3. Den er firkantet. Den er lidt tung og fylder meget i en taske. Man kan læse i den. Den er kedelig, men vigtig. Man bruger den, hvis man vil vide, hvad et ord betyder, eller hvordan man staver det. [Ordbog]
 4. Den kan have mange farver. Den kan være sporty eller mere praktisk. Rigtig mange bruger den i Danmark. Den giver dig gratis motion. Man kan transportere sine børn eller indkøb på den. Man kan bruge den til og fra arbejde. Den har to hjul. [Cykel]
 5. Det er et dyr. Den lever ikke i Danmark. Den lever i Afrika og Asien. Den er gråbrun. Den har 4 ben. Den er meget stor. Den har to lange tænder. Den har en snabel. [Elefant]

Opgave 2 på side 8, Ordklassehæftet

Margrethe-skålen

Det er vigtigt at forklare og holde kursisterne fast på, at de først skal alle ordene igennem og skrive dem i ental ubestemt. Dernæst samarbejder de i deres gruppe om at få bøjet ordene i de øvrige former.

✂ ...

En agurk

En pung

En håndvask

En kaffemaskine

En pædagog

En læge

Et køleskab

En ambulance

Et juletræ

En sommerferie

En krokodille

Et hotel

En kiosk

Et æble

En kjole

Opgave 1 på side 9, Ordklassehæftet

Uregelmæssige substantiver

Gør følgende:

- Kursisterne trækker på skift et kort.
- De to andre gruppemedlemmer skal blive enige om, hvordan substantivet bøjes.
- Kursisterne tjekker i ordbog, om de har gættet rigtigt.
- Substantivet skrives ind i skemaet.

En mand

En far

En mor

Et barn

En datter

En bror

En hånd

En fod

Opgave 1 på side 45, Ordklassehæftet

Flaskehalsen peger på

Bed kursisterne om at lægge kortene 2 og 2 efterhånden, som de finder par, dvs. antonymer. Hold dem fast på, at de skal sige sætninger med adjektiverne.

Mange vil gerne sidde og skrive ordene ned under øvelsen. Men de må ikke skrive, før de er færdige med alle ordene og har fået dem rettet. Så kan de evt. gøre det eller tage et billede med deres mobiltelefon.

Når opgaven er færdig, kan man i fællesskab gennemgå ordene og fx snakke om forskellen på at være tynd eller mager, tyk eller fed, høj eller bred, lav eller smal. Vejledende forslag til det modsatte adjektiv kan findes under *Facitark*.

✂ ...

kedelig	sjov	syg	rask
smal	bred	doven	flittig
kæmpestor		lille-bitte	høj
lav	smuk	grim	tyk
tynd	fed	mager	fattig
rig	nærig	gavmild	sød
dum	venlig	uvenlig	træt
frisk	praktisk	upraktisk	
hysterisk	rolig	bange	modig

Opgave 2 på s. 51, Ordklassehæftet

Uregelmæssige adjektiver til gradbøjning

Gør følgende:

- Kursisterne sidder sammen 2 og 2. De må *ikke* kigge i den blå boks på side 51.
- De trækker på skift et adjektiv og gradbøjer det, så godt de kan.
- Kursisterne skriver deres bud på gradbøjning ned.
- Adjektiverne med gradbøjninger gennemgås fælles på tavlen.

✂ ...

stor

god

lang

mange

få

meget

lidt

gammel

ung

slem

Opgave 1 på side 54, Ordklassehæftet

Adjektiver til gradbøjning

Gør følgende:

- Start med at læse sætningerne fælles uden at have udleveret adjektiverne.
- Snak med kursisterne om, hvordan man ville kunne beskrive substantiverne i sætningerne og skriv forskellige forslag op på tavlen, fx i nr. 1 er det bygninger, og bygninger kan være høje, smukke, gamle, osv.
- Gør kursisterne opmærksomme på, at nogle af de adjektiver, som de vil få udleveret, kan passe flere steder, men i sidste ende er der kun én mulighed, da andre sætninger ellers ikke vil give mening.
- Giv grupperne kopper med adjektiverne.
- Nu skal kursisterne i grupperne skiftes til at tage et adjektiv, og gruppemedlemmerne skal blive enige om, i hvilken sætning det hører til.
- Når grupperne er færdige med den del af opgaven, tjekker læreren.
- Nu skriver kursisterne 2. og 3. grad af adjektiverne.

✂ ...

høj

blød

spændende

ung

dygtig

bange

tynd

stor

irriterende

Opgave 3 på side 61 og 62, Ordklassehæftet

Låneadjektiver

Gør følgende:

- Kursisterne sidder sammen 2 og 2.
- Giv dem en kop med adjektiverne.
- Bed kursisterne sortere dem i par, fx indviklet/indviklede.
- Dernæst skal kursisterne finde ud af, hvilket adjektiv, der hører til hvilken sætning.
- Til sidst skal de skrive den rigtige form af adjektivet i sætningerne.

hjemmebagt

hjemmebagte

udkørt

udkørte

strikket

strikkede

syltet

syltede

flettet

flettede

udvokset

udvoksede

snoet

snoede

indviklet

indviklede

kommenteret

kommenterede

nyrenset

nyrensede

Opgaver til gruppedannelse

Gruppedannelse (op til 4 personer)

Synonymer, adjektiver

Kursisterne skal have hver en seddel, ud på gulvet og finde deres makker.

✂ ...

mærkelig	pæn	velbeslået
underlig	flot	sur
besynderlig	klog	vrissen
pudsig	intelligent	vranten
doven	begavet	gnaven
ugidelig	kvik	
lad	dårlig	gal
slap	væmmelig	vred
flittig	skidt	ophidset
arbejdsom	ulækker	rasende
aktiv	rig	sjov
hårdtarbejdende	velhavende	skæg
smuk	pengestærk	morsom
køn		underholdende

Gruppedannelse (op til 6 personer)

Over- og underbegreber

Kursisterne skal hver have en seddel, ud på gulvet og finde deres makker. Overbegreberne står med fed skrift.

Hunderacer

En boxer

En schæfer

En puddel

En gravhund

En labrador

Blomster

En rose

En tulipan

En vintergæk

En nellike

En solsikke

Køkkenudstyr

Et piskeris

En stegepande

En hvidløgspresser

Et æggeur

En paletkniv

Møbler

En reol

Et skrivebord

En skammel

En lænestol

En køjeseng

Vejr

Torden

Et skybrud

En snestorm

En skypumpe

En haglbyge

Køretøj

En bil

En bus

En traktor

En knallert

En lastbil

Sygdomme

Influenza

Forkølelse

Gigt

Diabetes

Skoldkopper

Gruppedannelse (2 til 4 personer)

r- problemer ved substantiver

Kursisterne skal have hver en seddel, ud på gulvet og finde deres makker.

Opgaven kan også bruges i forbindelse med repetition af r-problemer ved substantiver, og den forvirring, der kan opstå, når et substantiv og et verbum hedder det samme, fx "en maler maler".

Gør således:

- Når alle har fundet en makker sidder kursisterne i par. Hvis de skal arbejde sammen 4 og 4, går parrene sammen til 4 personer.

✂ ...

En maler	maler	En vejleder	vejleder
En lærer	underviser	En murer	murer
En leder	leder	En bedrager	bedrager
En hjælper	hjælper	En snyder	snyder
En danser	danser	En sanger	synger
En arbejder	arbejder	En pokerspiller	spiller
En bokser	bokser	En løber	løber
En jæger	jæger	En beboer	bor
En bager	bager	En tjener	betjener

Ordsprog og talemåder

Pardannelse eller bare en øvelse for sjov.

Kursisterne skal have hver en seddel, ud på gulvet og finde deres makker. Starten på hvert ordsprog har stort begyndelsesbogstav, og sidste del slutter med punktum.

Man kan evt. samle op på øvelsen således:

- Når kursisterne har fundet sammen 2 og 2, skal de skrive deres ordsprog på tavlen.
- Holdet læser sammen ordsprogene på tavlen og retter, hvis det er nødvendigt.
- Snak om, hvad ordsprogene betyder.
- Skriv dem op på placher, og hæng dem op i lokalet.

Hvad hjertet er fuld af	løber munden over med.
Man skal ikke skyde gråspurve	med kanoner.
Du skal tage skeen	i den anden hånd.
Der skal andre boller	på suppen.
Man kan trække en hest hen til truget	men man kan ikke tvinge den til at drikke.
Rom blev ikke	bygget på én dag.
Han springer altid over	hvor gærddet er lavest.
Han går altid med både	livrem og seler.
Ægteparret lever som	hund og kat.
Vi er alle	i samme båd.
Hun møder tit	til direktørtid.
Hun er vaks	ved havelågen.
De har jokket	i spinaten.
Hun stråler altid	som en sol.

De skal holde	mange bolde i luften.
Det er en god idé	at holde gryden i kog.
Når man taler om solen	skinner den.
Når katten er ude	leger musene på bordet.

Supplerende spil og opgaver

Isbryder

Legen fungerer som *Quiz og byt*, dvs. hver person rækker sin seddel i vejret, når de er ledige og finder en makker. Opgaven er at præsentere sig ved navn, stille spørgsmålet på sedlen, den anden svarer, og når begge har gjort det, bytter man seddel, - og så fremdeles.

Læreren vurderer, hvornår det er passende at stoppe, og efterfølgende vil der altid være behov for at gennemgå udvalgte ord eller begreber fra kortene, fx 'A-menneske' og 'B-menneske'.

✂ ...

Hvor er du født?

Hvilken størrelse bruger du i sko?

Hvilken farve strømper har du på i dag?

Hvad er din yndlingsfarve?

Hvad er din livret?

Hvad er dit yndlingsdyr?

Hvilken årstid kan du bedst lide?

Hvorfor har du meldt dig til basis på VUC?

Hvad kan du bedst lide at lave i din fritid?

Hvilken film er den bedste, du har set?

Hvilken slags musik kan du lide?

Hvad tid står du op om morgenen?

Hvad kan du bedst lide at se i TV?

Hvilken person beundrer du mest?

Er du A-menneske eller B-menneske?

Hvad er det bedste, du ved?

Hvad er det værste, du ved?

Nævn mindst én ting, som du absolut ikke kan lide smagen af.

Hvad er det sidste, du har læst?

Hvad er dit bedste fag i skolen?

Hvor mange år har du gået i skole i dit hjemland?

Hvor mange og hvilke sprog taler du?

Hvilke smykker har du på i dag?

Hvornår kom du til Danmark?

Hvor mange steder har du boet i Danmark?

Hvad er dine planer efter VUC?

Hvad kan du godt lide ved at bo i Danmark?

Hvad kan du ikke lide ved at bo i Danmark?

Hvad har du spist til morgenmad?

Kan du bedst lide kaffe eller te?

Hvordan har du det med at skulle studere, hvis du bliver forstyrret?

Hvad hedder din nabo?

Hvilken mobiltelefon har du?

Hvor tit ser du dansk TV?

Hvad har du lavet i din seneste ferie?

Hvordan kommer du i skole?

Memory-spil med bogstavet G

Spillet er velegnet til at gennemgå og træne g-lydene.

Gør således:

- Inddel holdet i grupper på 3-4 personer.
- Gennemgå G's lyde på tavlen:
 1. Hårdt som i "gå"
 2. Som j som i "lege".
 3. Som w som i "dagpenge".
 4. Stumt som i "billig".
 5. Som fransk 'ng' som i "konge".
 6. Som fransk g [sj] som i "genre".
- Hver gruppe får brikker til memory-spillet.
- Forklar grundigt, hvordan man spiller memory. Understreg, at man kun vender én brik ad gangen.
- Kursisterne må spørge læreren, hvis spillet indeholder ord, de ikke kan forstå.
- Når spillet er slut, deler læreren skrivearket ud til grupperne.
- Grupperne fordeler nu ordene fra spillet i de forskellige lyd kategorier. Nogle ord kan stå to steder, fx "bagage".

✂ ...

genert	genert	orange	Orange
bagage	bagage	gul	gul
guld	guld	give	give
færge	færge	låge	låge

pige	pige	leger	leger
bog	bog	rigtig	rigtig
dejlig	dejlig	bolig	bolig
seng	seng	penge	penge
mange	mange	grader	grader

Memory-spil med bogstavet G

Skriv ordene fra memory-spillet ind her.

1. Hårdt G som i "græs":

2. Lyder som j som i "pege":

3. Lyder som w som i "lagkage":

4. Stumt som i "dårlig":

5. Lyder som fransk ng som i "bange":

6. Lyder som fransk sj som i "genere":

Hukommelsestræning

Denne opgave kan hjælpe kursisterne til at blive bedre til at huske.

Gør følgende:

- Print billedet og lad kursisterne se på det i 2 minutter. Efter 2 minutter skal kursisterne forsøge at besvare spørgsmålene til billedet uden at kigge.

Spørgsmål til hukommelsestræning

Svar på disse spørgsmål uden at kigge på billedet:

1. Hvor mange katte er der på billedet?
2. Hvor mange katte på billedet har blå øjne?
3. Hvor mange katte på billedet ligger ned?
4. Hvor mange sorte katte er der på billedet?
5. Hvilken farve er billedets baggrund?

Hukommelsestræning

Denne opgave kan hjælpe kursisterne til at blive bedre til at huske.

Gør følgende:

- Print billedet og lad kursisterne se på det i 2 minutter. Efter 2 minutter skal kursisterne forsøge at besvare spørgsmålene til billedet uden at kigge.

Spørgsmål til hukommelsestræning

Svar på disse spørgsmål uden at kigge på billedet:

1. Hvor mange rumvæsner er der?
2. Hvor mange har to øjne?
3. Hvor mange balloner er der?
4. Hvor mange er grønne?
5. Hvad holder det røde rumvæsen i hænderne?

Facit til *Basis*, grundbogen

Læsekursus

Side 12 opgave 2. Ordforråd

NB! Man kan hævde, at 'vanskelig' kan deles vanske – lig, men man bør altid acceptere 'vanskelig' som ét morfem.

Læs – e – problem – er

Job – mulig – hed – er

Sprog – viden – skab

Læs – e – færdig – hed – er

Forsk – ning – s – center

Arbejd – s – marked

Under – søg – else

Lager – arbejde – er

Dag – lig – dag

Arbejd – s – plads – er

Efter – ud – dan (n) – else

Med – arbejde – er – ne

Ind – lær – ing – s – vanskelig – hed – er

Fod – bold

Læs – e – kursus

Svær – hed – s – grad – en

Side 13 opgave 1. Skanne og skimme

1. Carsten Elbro.
2. 16 %
3. Der står 'at' 6 gange.
4. Der står 'det' 7 gange.

Side 14 og 15 opgave 1. Huller i teksten.

[Vejledende svar]

1. Lars blev kørt over.
2. Cyklen punkterede, kæden eller bremserne gik i stykker eller lignende.
3. Nina glemte sit regntøj / paraply, eller vejrudsigten tog fejl.
4. Hunden bed den lille dreng.
5. Gerda vandt i Lotto.
6. Sara dumpede til eksamen.
7. Metroen var forsinket, og Jørgen kom for sent til sit morgenmøde.
8. Raviolien var dårlig, og Mads blev syg, eller Mads skar sig slemt, da han åbnede dåsen.
9. Det lykkedes Hanne at finde en praktikplads, eller hun gav op og fandt et job.

Side 26 og 27 opgave 1. Mere intensiv læsning

1. Den 23/6 behøver man ikke cykellygter kl. 21.30.
2. Folkeskoleklasser slutter ikke så sent.
3. Man tager ikke friskt morgenbrød med hjem, når man har sent fri.
4. I januar har bladene ikke efterårsfarver.
5. Man kan ikke skrive spejlvendt på en computer.
6. Man kan ikke vende om midt ude på Øresundsbroen; der er et rækværk i midten.
7. Teen bliver til kaffe.

Side 30 opgave 1. Del i morfemer, og bestem ordklasse

Bo	verbum
Land – ede	verbum
Hollandsk – e	adjektiv
Hen – vend – te	verbum
Bagage – bånd – et	substantiv
Hav – de	verbum
Strand – et	verbum
Meld – e	verbum

Land - et	verbum
Bad - e - by	substantiv
Kør - te	verbum
Glem - t	verbum
Hoved - bane - gård	substantiv
Bagage - ud - lever - ing - en	substantiv
Lomme - tyv	substantiv
Mist - et	verbum
Efter - lad - t	verbum
Syd - amerikansk - e	adjektiv
Nå - ede	verbum
Skynd - te	verbum

Genrelæsning

Side 46 og 47 opgave 3. Morfemer

Morgen – en

Arm – en

Tømrer – en

Menneske – r

Hustru

Koloni – have – grund

Redskab – skab – s – skur- et

Fugl – e – ne

Sved – te

Smil – ede

Cykl – er

Nyd – e

Brug – e

Åbn – ede

Side 54 opgave 3. Morfemer og ordklasser

Køkken – et substantiv

U – sikker adjektiv

Muligt – t adjektiv

Snak (k) – ede verbum

Ven – lig – e adjektiv

Vask – e- kone – n substantiv

Grøn	adjektiv
Spis - te	verbum
Fød - te	verbum
Handel - s - mand	substantiv
Liv - et	substantiv
Problem - er	substantiv
Måned - en	substantiv
Mangl - ede	verbum
Fejl - tag - else	substantiv
Tåre - r - ne	substantiv

Side 72 opgave 3. Viden om vold

1. Det er forbudt at slå børn i Danmark. I 1967 blev det forbudt i skolerne, og i 1997 blev det forbudt for forældre at slå deres børn.
2. Alle har pligt til at fortælle myndighederne, hvis et barn er udsat for vanrøgt eller vold. Det hedder 'underretningspligt'.
3. Teksten siger 22.000. Andre kilder kan nævne andre tal.

Side 73 opgave 4. Morfemer og ordklasser

Vold - s - ram - te	adjektiv (låneadjektiv, gennemgås side 59 - 63 i <i>Ordklassehæftet</i>)
Vold - e - lig - e	adjektiv
Vold	substantiv
Vold - som [m] - ere	adjektiv
Vold - en	substantiv

Side 74 opgave 1. Hurtiglæsning

1. Hver tredje gang
2. 1997
3. 726
4. 2011
5. 1400

Side 93 og 94 opgave 2. Morfemer

Seng - e - ne

Lås - te

Værelse - t

Op - klar - e

Ven - lig - t

Hals - hug [g] - et

Tosse - hoved

Konge - søn [n] - er

Dans - e - musik

Kind - er - ne

Side 97 + 98 opgave 1. Pronominer

Kongen lod **sine** døtre kalde og spurgte, om det var sandt, hvad soldaten fortalte. Da **de** indså, det var umuligt at nægte, indrømmede **de** alt. Kongen spurgte så, hvem af **hans** døtre, soldaten ville have til kone.

"Det valg har **jeg** truffet for længe siden," svarede soldaten og vendte **sig** mod den yngste prinsesse, "nu er spørgsmålet bare, om **hun** vil have **mig**."

Som svar rakte prinsessen **ham sin** hånd. **Hun** ville gerne gifte **sig** med soldaten, der havde været klog og modig nok til at afsløre prinsessernes hemmelighed, og som desuden havde vist, at **han** kunne lide at danse!

Side 106 opgave 1. Der eller da

Den lille pige frøs meget, **da** hun ikke havde nok tøj på. Hun prøvede at sælge sine svovlstikker, **der** lå i lommen på hendes forklæde. **Der** var ikke mange, **der** ville købe den aften. Hun var bange for at gå hjem til sin far, **der** ville slå hende. Hun fandt sig en krog mellem to huse, og **der** satte hun sig for at varme sig. **Der** var ikke meget varme **der** på jorden, og den lille pige frøs ihjel. **Da** hun døde, så folk et stjernesud oppe på himlen.

Side 108 opgave 1. Ordklasse og betydning

At dø (1) som verbum

rod	infinitiv	nutid	datid	kort tillægsform
dø	at dø	dør	døde	[er] død

Død som substantiv

ental ubestemt	ental bestemt	flertal ubestemt	flertal bestemt
En død	døden	-	-

Død som adjektiv

grundform	t-form	e-form
død	dødt	døde

Facit til *Basis*, ordklassehæftet

Substantiver

Side 8 opgave 2. Margretheskål (Rækkefølgen er underordnet)

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
En agurk	agurken	2 agurker	alle agurkerne
En pung	pungen	2 punge	alle pungene
En håndvask	håndvasken	2 håndvaske	alle håndvaskene
En kaffemaskine	kaffemaskinen	2 kaffemaskiner	alle kaffemaskinerne
En pædagog	pædagogen	2 pædagoger	alle pædagogerne
En læge	lægen	2 læger	alle lægerne
Et køleskab	køleskabet	2 køleskabe	alle køleskabene
En ambulance	ambulancen	2 ambulancer	alle ambulancerne
Et juletræ	juletræet	2 juletræer	alle juletræerne
En sommerferie	sommerferien	2 sommerferier	alle sommerferierne
En krokodille	krokodillen	2 krokodiller	alle krokodillerne
Et hotel	hotellet	2 hoteller	alle hotellerne
En kiosk	kiosken	2 kiosker	alle kioskerne
Et æble	æblet	2 æbler	alle æblerne
En kjole	kjolen	2 kjoler	alle kjolerne

Side 9 og 10 opgave 1. Uregelmæssige substantiver

[Rækkefølgen er underordnet]

Der er plads til 8 substantiver i skemaet i bogen, og det kan evt. være forskelligt, hvilke substantiver kursisterne har fundet.

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
En mand	manden	2 mænd	alle mændene
En far	faren [faderen]	2 fædre	alle fædrene
En mor	moren [moderen]	2 mødre	alle mødrene
En bror	broren	2 brødre	alle brødrene
En datter	datteren	2 døtre	alle døtrene
En hånd	hånden	2 hænder	alle hænderne
En fod	foden	2 fødder	alle fødderne
Et barn	barnet	2 børn	alle børnene
Et øje	øjet	2 øjne	alle øjnene
En tå	tåen	2 tæer	alle tæerne

Side 11 opgave 1. Rodmorfemer

Herre - sko

Menneske - ret

Trakfik - kaos

Toilet - papir

Barn - e - stol

Aften - s - mad

Suppe - tallerken

Tøj - bamse

Lys - kryds

Ryg - sæk - s - lomme

Film - selskab

Side 11 og 12 opgave 2. Rodmorfemer og bøjningsmorfemer

Barn - e - vogn - en

Mobil - telefon - er - ne

Dame - sko - ene

Bryllup - s - fest - en

Sommer - hus - et

Vinter - trøje - n - s

Skov - egern - et

Dag - penge - ne

Hånd - creme - n

Fugl - e - bur - et - s

Klasse - lokale - r - ne - s

Menneske - et

Skud - år - ene

Hånd - bold - dreng - e - ne

Rose - n - busk - en

Lag - kage - r

Lav - alder

Køkken - skab - e - ne

Cykel - stativ - et

Flag - stang - en - s

Sovs - e - skål - e - ne

Visit - kort

Glas - skab - et

Mand - en - s

Måned - s - kort - ene

Side 17 og 18 opgave 2. Nationalitet

En italiener

En tysker

En tyrker

En iraner

En iraker

En svensker

En amerikaner

En dansker

En afghaner

En marokkaner

Side 18 og 19 opgave 3. Bøj substantiverne (rækkefølge underordnet)

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
En tømrer	tømreren	2 tømrere	alle tømrerne
En snedker	snedkeren	2 snedkere	alle snedkerne
En maler	maleren	2 malere	alle malerne
En mekaniker	mekanikeren	2 mekanikere	alle mekanikerne
En elektriker	elektrikeren	2 elektrikere	alle elektrikerne
En kosmetiker	kosmetikeren	2 kosmetikere	alle kosmetikerne
En lærer	læreren	2 lærere	alle lærerne
En balletdanser	balletdanseren	2 balletdansere	alle balletdanserne
En operasanger	operasangeren	2 operasangere	alle operasangerne
En fodboldspiller	fodboldspilleren	2 fodboldspillere	alle fodboldspillerne

En murer	mureren	murere	murerne
En italiener	italieneren	2 italienere	alle italienerne
En tysker	tyskeren	2 tyskere	alle tyskerne
En tyrker	tyrkeren	2 tyrkere	alle tyrkerne
En iraner	iraneren	2 iranere	alle iranerne
En iraker	irakeren	2 irakere	alle irakerne
En svensker	svenskeren	2 svenskere	alle svenskerne
En amerikaner	amerikaneren	2 amerikanere	alle amerikanerne
En dansker	danskeren	2 danskere	alle danskerne
En afghaner	afghaneren	2 afghanere	alle afghanerne
En marokkaner	marokkaneren	2 marokkanere	alle marokkanerne

Side 19 og 20 opgave 4. Bøjninger

Substantiver der ender på 're'

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
En hare	haren	2 harer	alle harene
En fare	faren	2 farer	alle farerne
En myre	myren	2 myrer	alle myrerne
En nyre	nyren	2 nyrer	alle nyrerne
En tåre	tåren	2 tårer	alle tårerne
En åre	åren	2 årer	alle årerne

Substantiver der ender på alle vokaler (undtagen e) PLUS r

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
Et papir	papiret	2 papirer	alle papirerne
Et kontor	kontoret	2 kontorer	alle kontorerne
En figur	figuren	2 figurer	alle figurerne
Et gevær	geværet	2 geværer	alle geværene
En frisør	frisøren	2 frisører	alle frisørerne

Substantiver der ender på trykstærk 'er'

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
Et klaver	klaveret	2 klaverer	alle klavererne
En pioner	pioneren	2 pionerer	alle pionererne
En maner	maneren	2 manerer	alle manererne
En passager	passageren	2 passagerer	alle passagererne
En falkoner	falkoneren	2 falkonerer	alle falkonererne

Substantiver der ender på tryksvag 'er'

Ental ubestemt	Ental bestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
En tysker	tyskeren	2 tyskere	alle tyskerne
En håndværker	håndværkeren	2 håndværkere	alle håndværkerne
En beboer	beboeren	2 beboere	alle beboerne
En borger	borgeren	2 borgere	alle borgerne
En ryger	rygeren	2 rygere	alle rygerne

Side 21 opgave 5. Trykssvage og trykstærke endelser

Ental ubestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
Et kvarter	2 kvarterer	alle kvarterne
Et klaver	2 klaverer	alle klavererne
En lærer	2 lærere	alle lærerne
En tysker	2 tyskere	alle tyskerne
En maler	2 malere	alle malerne
En pioner	2 pionerer	alle pionererne
En printer	2 printere	alle printerne
En computer	2 computere	alle computerne
En karakter	2 karakterer	alle karaktererne
En fryser	2 frysere	alle fryserne
En dansker	2 danskere	alle danskerne
En italiener	2 italienere	alle italienerne
En barber	2 barberer	alle barbererne
En passager	2 passagerer	alle passagererne
En beboer	2 beboere	alle beboerne
En borger	2 borgere	alle borgerne
En maner	2 manerer	alle manererne

En håndværker	2 håndværkere	alle håndværkerne
---------------	---------------	-------------------

Facitark til side 21 og 22 opgave 6. r-problemer.

Ental ubestemt	Flertal ubestemt	Flertal bestemt
En vikar	2 vikarer	alle vikarerne
En borger	2 borgere	alle borgerne
En rektor	2 rektorer	alle rektorerne
En englænder	2 englændere	alle englænderne
En murer	2 murere	alle murerne
En maner	2 manerer	alle manernerne
En direktør	2 direktører	alle direktørerne
En falkoner	2 falkonerer	alle falkonererne

Verber

Side 26 og 27 opgave 1. Omskriv

Denne tekst **handlede** om en familie i Danmark. Til hverdag **skulle** familien op kl. 6. Faren **arbejdede** på en fabrik og **mødte** altid kl. 7. Moren **arbejdede** i en bank og **mødte** kl. 8.30. De **havde** to børn, en på 2 år, som **gik** i vuggestue, og en på 8 år, som **gik** i skole og fritidshjem. Moren **afleverede** børnene om morgenen, fordi hun **mødte** senest, og faren **hentede** dem om eftermiddagen.

Til hverdag **handlede** de ikke så meget, kun lige mælk, brød og frugt. Til gengæld **købte** de stort ind om lørdagen, hvor hele familien **tog** bilen og **kørte** til Bilka. Børnene **syntes**, det **var** sjovt, for de **fik** altid en hotdog eller en softice i cafeteriet, og hvis vejret **var** godt, **legede** de lidt på legepladsen udenfor Bilka. Forældrene **syntes** til gengæld, at det **var** lidt anstrengende, fordi der altid **var** så mange mennesker i Bilka om lørdagen. Nogle gange **kom** kunderne nærmest op at slås, hvis der **var** gode tilbud på de dyrereste varer. Men de **havde** ikke tid til at handle andre dage.

Lørdag aften **var** hyggeaften. Børnene **fik** lidt slik, og forældrene **drak** et glas rødvin til maden. Bagefter **spillede** de et spil, indtil børnene **skulle** i seng. Senere på aftenen **lavede** forældrene kaffe og **så** som regel en film i TV.

Side 27 opgave 1. Morfemer

Løb – er	løber	nutid
Spis – te	spiste	datid
Sov – et	sovet	kort tillægsform
Lav – ede	lavede	datid
Råb – te	råbte	datid
Tal – t	talt	kort tillægsform
Hør – e	høre	infinitiv
Cykl – ede	cyklede	datid
Bo – r	bor	nutid

Side 29 opgave 2. S-verber

Infinitiv	Nutid	Datid	Kort tillægsform

At synes	synes	syntes	syntes
At skændes	skændes	skændtes	skændtes
At slås	slås	sloges	sloges

Side 32, 33 og 34 opgave 3. Sangens verber

Rodmorfem	Nutid	Kort tillægsform
elsk	elsker	elsket
vid	ved	vidst
ske	sker	sket
lad	lader	ladt
vær	er	været
hav	har	haft
skændes	skændes	skændtes
græd	græder	grædt
lid	lider	lidt
glem	glemmer	glemt
hustl	hustler	hustlet

spil	spiller	spillet
snyd	snyder	snydt
skam	skammer	skammet
stjæl	stjæler	stjålet
tro	tror	troet
	skal	skullet
håb	håber	håbet
gør	gør	gjort
kom	kommer	kommet
drøm	drømmer	drømt
funkl	funkler	funklet
blink	blinker	blinket
bliv	bliver	blevet
hold	holder	holdt
fortæl	fortæller	fortalt

Side 35 opgave 1. Infinitiv og nutid

1. Ja
2. Ja
3. Nej
4. Ja
5. Nej
6. Nej
7. Ja
8. Nej
9. Ja
10. Ja
11. Nej
12. Ja
13. Ja
14. Ja
15. Nej
16. Nej
17. Ja
18. Ja
19. Ja

20. Nej

Side 36 og 37 opgave 2. Infinitiv, nutid og modalverber

1. Kufferten er tung at **bære**.
2. Familien **kører** til Italien på sommerferie.
3. Jeg er enormt dårlig til at **parkere**.
4. Børnene skal **høre** efter, hvad læreren siger.
5. Vil du **forklare** det igen?
6. Mit TV **fungerer** ikke så godt.
7. Karl Smart gik i byen for at **score** piger.
8. Min gamle farfar **hører** ikke så godt mere.
9. Mange gamle bygninger i Europa er værd at **bevare**.
10. Hvorfor skal I altid **diskutere** alting?
11. Jeg vil gerne **lære** kinesisk.

Side 37 og 38 opgave 1. Fokus på d' ets lyde og bøjningsmønstre

Rod	Infinitiv	Nutid	Datid	Kort tillægsform
snyd [b]	at snyde [b]	snyder [b]	snød [b]	snydt [s, t er hårdt d]
lyd [b]	at lyde [b]	lyder [b]	lød [b]	lydt [s, t er hårdt d]
nyd [b]	at nyde [b]	nyder [b]	nød [b]	nydt [s, t er hårdt d]
byd [b]	at byde [b]	byder [d]	bød [b]	budt [s, t er hårdt d]
bad [b]	at bade [b]	bader [b]	badede [b]	badet [b]
bed [b]	at bede [s eller b]	beder [s eller b]	bad [b]	bedt [s, t er hårdt d]
bid [b]	at bide [b]	bider [b]	bed [b]	bidt [s, t er hårdt d]
bind [s]	at binde [s]	binder [s]	bandt [s, t er hårdt d]	bundet [s]
find [s]	at finde [s]	finder [s]	fandt [s, t er hårdt d]	fundet [s]
vind [s]	at vinde [s]	vinder [s]	vandt [s, t er hårdt d]	vundet [s]
led [b]	at lede [b]	leder [b]	ledte [s, t er hårdt d]	ledt [s, t er hårdt d]
lid [b]	at lide [b]	lider [b]	led [b]	lidt [s, t er hårdt d]
vid [b]	at vide [b]	ved [b]	vidste [s]	vidst [s]

Side 39 og 40 opgave 1. Fra aktiv til passiv

1. Cykler lappes indtil kl. 17.
2. Tyveriet meldes til politiet.
3. Kødet steges i olivenolie.
4. Vasketøjet hænges til tørre.
5. Uld vaskes ved 30 grader.
6. Lyset slukkes kl. 21.30
7. Brødet bages i en time.
8. Skabet samles med en unbrakonøgle.

Side 41 og 42 opgave 1. -ende eller -ene?

1. Vi skal huske at slukke alle **lysene**.
2. Når solen står lavt om vinteren, er der tit et **skærende** lys.
3. Jeg havde svært ved at finde på et **passende** svar.
4. Børnene blev bange, da hundene kom **løbende** hen mod dem.
5. De **besøgende** skal forlade stuen nu.
6. Det var en meget **rørende** film.
7. Parret lærte alle **dansene** inden konkurrencen.
8. **Stormene** i Stillehavet kan være meget voldsomme.
9. Hesten klarede alle **springene** uden problemer.
10. Jeg har en **kløende** fornemmelse i foden.
11. Alle **holdene** skulle til Italien og spille håndbold.
12. VVS-manden kom for at reparere **rørene**.
13. Sidste år blev **løbene** afholdt i Canada.
14. De løb **skrigende** ned ad gangen.

Adjektiver

Side 45 opgave 1. Sætninger med adjektiver

Vejledende løsninger til det modsatte adjektiv.

Kedelig	sjov
Syg	rask
Smal	bred
Doven	flittig
Kæmpestor	lille-bitte
Høj	lav
Smuk	grim
Tyk	tynd
Fed	mager
Fattig	rig
Nærig	gavmild
Sød	dum
Venlig	uvenlig
Træt	frisk
Praktisk	upraktisk
Hysterisk	rolig
Bange	modig

Side 46 opgave 1.

Vejledende forslag til antonymer.

Stor lille

Syg rask

Doven flittig

Billig dyr

Bange modig

Fattig rig

Smuk grim

Lang kort

Høflig uhøflig

Lys mørk

Ung gammel

Træt frisk

Venlig uvenlig

Høj lav

Side 50 og 51. Opgave 1. Lille

Grundform og T-form: Lille

E-form: Lille og små. Det hedder kun 'små' i flertal!

Gradbøjning: Lille, mindre, mindst

Side 51, 52 og 53. Opgave 1.

Grim – t grimt

Rød – e røde

Høj – est højest

Ung ung

Ung – e unge

Lav – est – e laveste

Syg syg

Rask – e raske

Hurtig – ere hurtigere

Billig – st billigst

Orange orange

Desperat – e desperate

Blå – t blå

Dansk – e danske

Dyr – t dyrt

Tung – ere tungere

Fantastisk fantastisk

Hvid – t hvidt

Smuk smuk

Dårlig – st – e dårligste

Dyr – e dyre

Side 53 og 54. Opgave 1. Den rigtige form af adjektivet

Det var en **sen** aften. Det var meget **koldt** udenfor, og **store, hvide** snefnug dalede ned. Hr. Hansen sad godt i sin **dybe** lænestol og læste i en **spændende** bog, som han havde lånt på biblioteket. Hans kone var faldet i søvn foran fjernsynet i den **nye** sofa, som de lige havde købt i IDE-møbler. Over sig havde hun et **rødt og blåt** uldtæppe. Hunden lå i sin **varme** kurv foran radiatoren og hyggede sig. Deres **sorte og hvide** kat lå ovenpå selve radiatoren og sov. På et tidspunkt vågnede den og sprang ned. Den begyndte at mjave. Hr. Hansen måtte lægge den **interessante** bog fra sig og rejse sig for at give katten lidt mad. Den var altid **sulten**, og den var også blevet temmelig **tyk**. Bagefter måtte hr. Hansen tage **varmt** overtøj på og gå dagens **sidste** tur med hunden. Da han kom hjem igen, vækkede han sin kone, så hun kunne komme rigtigt i seng i stedet for at sove på sofaen. Kl. lidt over midnat var han selv blevet så **træt**, at han også gik i seng.

Side 54 og 55 opgave 1

1. Rådhusårnet er **højt**. Eiffeltårnet er **højere**. Empire State Building er **højest**.
2. En hund er **blød**. En kat er **blødere**. En kanin er **blødest**.
3. Bogen er **spændende**. Filmen er **mere spændende**. Teaterstykket er **mest spændende**.
4. Teenageren er **ung**. Min hund er **yngrer**. Min kat er **yngst**.
5. Jens er **dygtig** til matematik. Sara er **dygtigere**. Einstein er **dygtigst**.
6. Jeg er **bange** for mørke. Min datter er **mere bange**. Min søn er **mest bange**.
7. Mit hår er **tyndt**. Min datters er **tyndere**. Min søsters er **tyndest**.

8. En ko er **stor**. En bøffel er **større**. En elefant er **størst**.

9. Et myggestik kan være **irriterende**. Et bistik er **mere irriterende**. Et hvepsestik er **mest irriterende**.

Side 58 og 59 opgave 1. Indsæt adjektiverne med r-problemer

En tidlig morgen stod jeg ud af sengen. Gulvet var koldt, og jeg havde **bare** tæer. Jeg fandt hurtigt mine sutsko frem. De var lavet af lammeskind og havde været meget **dyre**. De varmede hurtigt mine tæer. Jeg gik ud i køkkenet for at lave kaffe. Køkkenet var **rart** og hyggeligt, og jeg elskede at sidde der og drikke morgenkaffe. Men mens jeg sad der og nippede til den varme kaffe, hørte jeg pludselig nogle **sære** lyde. De kom inde fra naboen. De blev højere og højere, og til sidst gik jeg ud i opgangen og bankede på hos naboen. Han åbnede døren, og ud sprang en **kær** lille hundehvalp. Den logrede helt vildt, og det var halens bump mod væggen, som havde lavet den **sære** lyd. Jeg nussede hvalpen bag ørerne og gik derefter ind til mig selv igen og gjorde mig klar til dagen. Det var frostkoldt ude, så jeg skulle have meget tøj på. Varme støvler og en blød og stor og vamsset frakke. En **rar** start på en kold vintermorgen.

Side 59 opgave 2. R-problemer ved gradbøjning.

1. Helly Hansens regntøj er dyrere end Føtex` regntøj.
2. Min morfar er rarere end min farfar.
3. Den dyre bøf er mørere end den billige.
4. Citroner er surere end appelsiner.

Side 60 og 61 opgave 2. Låneadjektiver

1. De sko, hun købte på loppemarkedet, var **brugte**.
2. Nogle mennesker er meget **omtalte**.
3. Hendes problemer er meget **sammensatte**.
4. Mange mennesker var **sårede** efter jordskælvet.
5. De fleste appelsiner fra Spanien er **sprøjtede**.
6. Pas på! Døren er **nymalet**.
7. Den **kendte** skuespiller modtog en Oscar.

8. Dyrene i cirkus var **dresserede**.
9. Det træ, der skal fældes, er **markeret** med et rødt kryds.
10. Hendes **flettede** hår var svært at rede ud.
11. Det **nyvaskede** tøj duftede godt.
12. De **pakkede** kufferter stod parat i gangen.
13. **Hjemmelavet** mad smager bedst.
14. Den **opererede** patient sover stadig.
15. Forældremødet i børnehaven var meget **organiseret**.

Side 61 og 62 opgave 3. Den rigtige brik

1. Jeg kan godt lide **hjemmebagt** brød.
2. Om aftenen, når han kommer hjem fra arbejde, er han helt **udkørt**.
3. Island er kendt for smukke, **hjemmestrikkede** trøjer.
4. Vil du række mig de **syltede** agurker?
5. Jeg kan ikke finde mit **flettede** bælte.
6. Det **snoede** brød, som spejdere laver over bål, kaldes snobrød.
7. Det er en **indviklet** problemstilling.
8. Læreren gav kursisterne de **rettede** opgaver retur.
9. Min mand tog et **nyrenset** jakkesæt på.

Side 63 opgave 5. Den korrekte form af låneadjektivet

1. Det er dumt at lytte til **ondsindede** rygter.
2. Han lider af en **ondartet** lungesygdom.
3. Hun har en masse små **godartede** skønhedspletter.
4. Han fortalte en **grovkornet** vittighed.
5. Foreningens medlemmer arbejdede sammen som **ligestillede**.
6. Opgaven var **målrettet** de stærke elever.
7. På nederste etage ligger et lokale, som er **indrettet** til folk med kæledyr.
8. Min veninde går tit med **hjemmestrikkede** trøjer.
9. I går i bussen så jeg en meget **ophidset** mand.
10. De **gangbesværede** gamle mænd gik med stok.

11. Den **nyopererede** patient lå og ventede på lægen.
12. Min datter er meget **velformuleret**.